

Tarihimizi Yazanlar

Türk Tarihinin Destanlaşan
Kahramanları

İSMAIL BİLGİN

İSMAİL BİLGİN

Tarihimizi Yazanlar

Türk Tarihinin Destanlaşan Kahramanları

Resimleyen
Yahya Alakay

TARİH VE İNSAN DİZİSİ

TARİHİMİZİ YAZANLAR

ISBN: 978-605-279-235-3

Genel Yayın Yönetmeni: Melike Günyüz

Yazan: İsmail Bilgin

Resimleyen: Yahya Alakay

Yayın Koordinatörü: Zeynep Gülsüm Sağlam

Grafik: Ayşe Adaş

Kapak Tasarım: Huriye Taştan

© 2012, Erdem Yayınları Tic. AŞ

Tüm yayın hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak
kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın
hiçbir yolla çoğaltılamaz ve kullanılamaz.
İstanbul, 2019

ERDEM YAYINLARI TİC. AŞ

Başak Mah. Mevlana Celaleddini Rumi Cad. No: 26

Bodrum Kat 34480 Başakşehir/İstanbul

T: 0212 486 34 00 F: 0212 486 34 01

bilgi@erdemyayinlari.com.tr www.erdemyayinlari.com.tr

Yayıncı Sertifika Numarası: 40018

İsmail Bilgin (do. Gelibolu, 1964)

İlkokulu ve ortaokulu Evreşe bucağında, liseyi Gelibolu'da bitirdi. İstanbul Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Jeoloji Mühendisliği Bölümünden mezun oldu. Üniversiteye devam ederken iki yıl süreyle Türkiye Çocuk dergisinde çalıştı. Mezuniyetinin ardından yine iki sene süreyle otoyol inşaatında mühendislik yaptı ve daha sonra İstanbul Üniversitesinde asistan oldu. 1993 yılında yüksek lisansını, 1999 yılında doktorasını tamamlayarak jeoloji doktoru unvanını aldı.

2000 yılında, akademik hayatını sürdürdüğü İstanbul Üniversitesinden ayrıldı. Hâlen bir kamu kurumunda çalışmaktadır. Yayımlanmış makaleleri bulunan yazarın, edebî çalışmalarının yanı sıra bilimsel çalışmaları da sürmektedir.

İstanbul'da yaşayan yazar evli ve iki çocuk babasıdır.

Yazarımızın yayınevimiz tarafından yayınlanan eserleri: *Masal Ormanı (masal)*, *Çanakkale İçinde Vurdular Beni*, *Çanakkale'nin İsimsiz Kahramanları*, *Tarihimizi Yazanlar*, *Kurtuluş Savaşı Hikâyeleri*, *Esaretten Kurtulan Nefer*,

Dünyayı Sırtlayan Yiğitler, Düşmana Korku Salanlar, Destan Yazanlar, Denizaltıyı Vuran Kahraman, Düşmana Göğüs Gerenler, Cesur Hemşire, Korkusuz Pilot, Zafer Getiren Mayınlar, Bedeli Çanakkale’de Ödenmiştir, Ertuğrul Gazi, Osman Gazi ve Orhan Gazi...

ÖN SÖZ

Tarihi milletler yazar. Tarih yazmak için büyük millet olmak gerekir. Türk tarihi de dünyada iz bırakmış büyük zaferlerle dolu bir tarihtir.

Büyük milletler, büyük kahramanlar çıkarır. Bu kahramanlar en ümitsiz anlarda, cesaretleriyle tarihin akışını değiştirmiş ve kendilerinden çok uzun yıllar söz ettirmişlerdir. Onların başarıları dilden dile, gönülden gönüle anlatıla gelmiş ve âdeti bir efsaneye dönüşmüştür.

Bu kitabımızda da Türk tarihini yazan kahramanların hikâyelerini okuyacaksınız. Onların cesareti, kahramanlıkları ve başarıları ile gururlanacaksınız. Ancak bu gurur, bizi övünce götürmekten çok, geçmişimizi bilmemize, geçmişten ders almamıza vesile olmalıdır. Amacımız tarihi hikâye ederken geçmiş yıllardaki düşmanlıkları körüklemek değil. Tam aksine, geçmiş bilerek geleceği kurmaya ve barışı sağlamaya katkıda bulunmak en önemli çabamız.

Aydınlık Türkiye’nin geleceği olan gençlerimizin kendi tarihini bilmenin ne kadar önemli olduğunu anlamaları, bilim teknik alanında ve kültürel konularda donanımlı olmanın gerekliliğini kavramaları; yabancı veya hayal ürünü kahramanların yerine tarihimizdeki gerçek kahramanları tanımaları temennisiyle...

İsmail Bilgin

İÇİNDEKİLER

[ÇÖLDE CESUR BİR KOMUTAN](#)

[Mustafa Kemal Trablus’ta 6](#)

[BEDELİ GAZZE’DE ÖDENDİ](#)

[Mehmet Muzaffer Gazze’de 26](#)

[BİR MİMAR YETİŞİYOR](#)

[Kayserili Kara Sinan 42](#)

[KIRK KİŞİLİK KOCA ORDU](#)

[Kürşat ve Arkadaşları 64](#)

[AKDENİZ’E KORKU SALAN ZIRHLI 82](#)

[Hamidiye’nin Şira Baskını 82](#)

[ÇUH DAĞI’NDAKİ KARDELENLER](#)

[Donan Canlar ve Mermiler 104](#)

[AZİZİYE’DE DESTAN YAZAN TÜRK KADINI](#)

[Nene Hatun 124](#)

[BULGARLARA VE AÇLIĞA KARŞI ŞANLI DİRENİŞ](#)

[Edirne Savunması ve Şükrü Paşa 140](#)

ÇÖLDE CESUR BİR KOMUTAN Mustafa Kemal

Trablus'ta

İtalya, 19. yüzyılın sonlarına doğru bugün Libya adıyla anılan Kuzey Afrika'daki Trablusgarp'ı ele geçirmeyi planlıyordu. O dönemde, İngiltere, Mısır'a; Fransa, Tunus'a hâkim olmuş, İtalya da gözünü Trablusgarp'a dikmişti. İtalya, Trablusgarp'ı işgal edebilmek için İngiltere ve Fransa ile gizlice anlaşmıştı. Çok geçmeden Osmanlı Devleti'ne 29 Eylül 1911'de savaş ilan etti. 5 Ekim 1911'de Trablus'a asker çıkardı. Kısa zamanda Tobruk, Derne ve Bingazi'yi ele geçirdi.

İtalyanlar Trablusgarp'ı işgal edince Osmanlı Devleti'nin eli kolu bağlandı. Çünkü ufukta bir Balkan Savaşı gözüktüyordu. Bu nedenle Trablusgarp'a bir ordu gönderilmesi büyük riskti. Sonunda Trablusgarp'a gönüllü subaylar gönderilerek oradaki yerlilerin örgütlenmesine karar verildi. İtalyanlara ancak bu şekilde karşı konabilirdi.

* * *

İstanbul, ekim ayının gelişiyle sarı yaprakların getirdiği hüzne boğulmuştu. Çok uzaklardan gelen haberler hiç de iç açıcı değildi. İtalyanlar, ekim ayı başında Trablus'u abluka altına almış, çok geçmeden de şehri topa tutarak işgal etmişti. Bu haberler Osmanlı ordusunun subaylarını çok üzüyor, topraklarımıza pervasızca saldıran İtalya'ya karşı konulması gerektiğini düşündürüyordu. Elden ne geliyorsa yapılmalı, Trablusgarp'a (Libya) yardım edilmeliydi. Bu arada Balkan Savaşı'nın yaklaştığı da artık açıkça belli oluyordu. Osmanlı Devleti'nin, gözü pek ve cesur subayları çare aramaya başladılar.

- İtalyanların Trablus'u işgali kabul edilebilir değil!
- Bir şeyler yapmalıyız!
- Ne yapabiliriz ki?
- Elbette bizim de yapabileceğimiz şeyler vardır.
- Hükûmet, Balkan Savaşı nedeniyle kuvvet gönderme taraftarı değil.
- Öyleyse biz gönüllü gidelim Trablus'a.
- İyi fikir!
- Oradaki halkı örgütleyebilirsek belki İtalyanlara karşı başarı da kazanabiliriz.

- Başarı şansımız var mı ki?
- Denemeden bilemeyiz.
- Evet denemeliyiz!

Bir köşede oturmuş bu konuşmaları dinleyen Kurmay Binbaşı Mustafa Kemal, oturduğu yerden kalktı. Salonun içinde gezinmeye başladı. Arkadaşları da ona dikkatle bakıyordu. Bir şeyler düşündüğü belliydi. Mustafa Kemal konuşmaya başladı.

- İtalyanların işgalini seyredecek değiliz ya!.. Bir şeyler yapmak zorundayız.
- Gönüllü olarak İtalyanlarla çarpışmaya hazırız.
- Yerli halkı örgütleyebiliriz.

Odada bulunan subaylardan birçoğu bu fikri benimseyince Trablus'a gitmek için sözleştiler. Ancak Osmanlı Devleti'nin Trablus ile bağlantısı kalmamıştı. Çünkü güçlü İtalyan donanması Akdeniz'e hâkim olmuştu. Bölgeyi sıkı denetim altında tutuyordu. Subayların çoğunun fikri bir yolcu gibi Mısır'a, oradan da Trablus'a geçmekti. Hükûmet, kendilerine her türlü yardımı yapacaktı ancak yakalandıkları zaman devletin bilgisi dışında yolculuk ettiklerini söyleyeceklerdi.

Sabah erkenden uyanan Mustafa Kemal hemen kalktı ve sivil elbiselerini giydi. Eminönü Rıhtımı'na indi. Kendisinden önce gelen birkaç arkadaşı, limanda bekliyorlardı. Yüzbaşı Ali Bey, Enver Bey'in yardımcısı Mümtaz Bey, Fuat Bey, Nuri Bey, Fethi Bey, Albay Mesut Bey, Mustafa Kemal'i görünce sevindiler. Ayaküstü biraz sohbet ettikten sonra Enver Bey aceleyle,

- Diğer arkadaşlar nerede kaldılar? Neredeyse vapur kalkacak, dedi.

Yüzbaşı Ali Bey:

- Birazdan gelirler, diye karşılık verdi.

Çok geçmeden beş altı kişi daha geldi. Daha sonra hep birlikte vapura bindiler.

Vapur demir alıp yavaş yavaş Marmara'ya açılırken bütün komutanlar soğuğa aldırmandan güverteye çıkmış, demir korkuluklara yaslanmış bir hâlde İstanbul'u seyreliyorlardı. Hepsi üzgündü. Koskoca bir imparatorluk çatırdıyordu. Bir avuç Osmanlı subayı Akdeniz'i aşacak, eğer başarabilirlerse, oranın yerlileri ile

İtalyanlara karşı koymaya çalışacaklardı. Üstelik devlet, zorda kalırsa onların kendi bilgi ve yetkisi dışında, kaçak olarak Trablus'a gittiklerini bildirecekti. Subaylar bu durumu çok da önemsemiyorlar, üzerlerine düşen görevi yapmaya çalışıyorlardı.

Ege'ye açılan gemi, rotasını Sicilya'ya çevirmişti. Gemi önce adaya gidecek, orada kömür ikmali yapacak daha sonra da Mısır'a geçecekti.

Sivil giyimli subaylar, yolculuk boyunca imparatorluğun durumunu konuştular, çözüm yolları aradılar. En çok Enver Bey konuşuyor, subaylara karamsar olmamalarını söylüyordu. Mustafa Kemal ise ileride olabilecekleri gayet net ve mantıklı bir şekilde ortaya koyuyordu. Çok yakın bir zamanda Balkan Savaşı'nın çıkacağını, bunun için Osmanlı Devleti'nin çok hazırlıklı olması gerektiğini ifade ediyordu. O, ileride dünyanın büyük bir savaşa sürükleneceğini de belirtmekten geri kalmıyordu. Zaten daha şimdiden Avrupa devletleri iki bloğa ayrılmıştı. Hızla silahlanıyor, ileride çıkabilecek bir dünya savaşına hazırlıklı girmek istiyorlardı. Mustafa Kemal'den sonra diğer subaylar da fikirlerini söylediler. Hepsinin kaygısı ortaktı: İmparatorluk zor durumdaydı. Bunun için herkes, üzerine düşen görevi fazlasıyla yapmalıydı.

Vapurun rotası, Sicilya'dan sonra Mısır'a çevrilmişti. Ancak hava bozmuş, fırtınayla büyüyen dalgalar nedeniyle yolculuk zorlaşmıştı. Sonunda Mısır'a ulaşabildiler. Başta Mustafa Kemal olmak üzere bütün subaylar, buradan Trablus'a gitmenin yollarını aramaya koyuldular. Mısır, İngilizlerin denetiminde olmasına rağmen, halkı hâlâ Osmanlılara karşı büyük bir yakınlık duyuyordu.

Mustafa Kemal, Mısır'da oyalanmak istemiyordu. Ona kalırsa hemen Trablus'a geçilmeliydi. Kendilerini Trablus'a götürmek isteyen birkaç Osmanlı fedaisini Mısır'da beklemek zorundaydılar. Ancak bu bekleyiş uzun sürmedi. Bir süre sonra kılavuzlar ile Trablus'a hareket ettiler. İngiliz askerlerine yakalanmadan 8 Aralık 1911 tarihinde Trablus'a ulaştılar.

Mustafa Kemal'in niyeti, Trablus'taki durumun ne olduğunu ve İtalyanların ne yapmak istediğini anlamaktı. Bunun için de ayağının tozuyla Tobruk'a geçti. İtalyanlar Tobruk'u yeni işgal etmişti. Burada Osmanlı askerinden eser yoktu.

Tobruk yerlilerinin de düzenli birlikleri yoktu. Üstelik İtalyanların ağır silahlarına, hafif silahlarla karşı koymak zorundaydılar.

Durum kötüydü ancak Mustafa Kemal, bu olumsuz şartlar karşısında en küçük bir yılgınlık göstermeden işe başladı. Önce Tobruk'un ileri gelenleriyle konuşup, onlardan yardım istemeyi, sonra da onları örgütlenip İtalyanlara karşı koymayı planladı. İtalyanlar ise Trablusgarp'ta mümkün olduğunca hızla ilerlemek ve oraya hemen yerleşmek istegindeydiler. Mustafa Kemal çok geçmeden, Tobruk'un ileri gelenleri ve İtalyanlara karşı savaşmak isteyenlerle toplandı. Şehirde bir araya gelmeleri tehlikeli olacağından toplantı için şehir dışında bir yer seçti.

Karşısında büyük bir kalabalık gören Mustafa Kemal'in morali yerine geldi. Elleri arkasına kavuşturdu. Ayağa kalkıp konuşmaya başladı:

– Buraya size yardım etmek, İtalyanlara karşı koymak için geldik! Bu resmî bir görev değil. Hepimiz gönüllüüz. Sizinle düşmanımız aynı, amaçlarımız aynı! Düşmanımız İtalyanlar, amacımız da onları buradan defetmek. Hepinize güveniyorum. El ele verirse başaramayacağımız şey yoktur! “Osmanlı ordusu nerede?” diye soracak olursanız, Osmanlı ordusu yok ama onun subayları burada! Biliyorsunuz, Balkanlar bir kazan gibi kaynamakta, çok yakında orada bir savaş çıkması kaçınılmaz. Bu yüzden Osmanlı ordusu hazırlık yapıyor. Balkan devletlerini yenince sıra elbette İtalyanlara da gelecektir. Ancak biz elimizden geleni yapıp İtalyanları Tobruk'tan çıkarmalıyız! Hiç olmazsa ilerlemelerine engel olmalıyız.

Toplantıya katılan yerli savaşçılardan birisi:

– Ama ağır silahlarımız yok. İtalyanlara karşı nasıl savaşabiliriz ki, diye sordu.

Mustafa Kemal ona şu cevabı verdi:

– Savaşta silah çok önemlidir ama kararlı olmak, fedakârlıkta bulunmak, canla başla savaşmak da gerekir. Evet, elimizde ağır silahlar yok ama yine de İtalyanlara karşı koyacak cesaretimiz var!

Toplantıya katılanlar Mustafa Kemal Bey'in konuşmasından etkilenmişlerdi.

– Evet savaşabiliriz!

- İtalyanları Tobruk’tan çıkaralım!
- Çıkaralım ya!
- Elimizden geleni yapmalıyız!..

Daha sonra tekrar toplanmak için sözleştiler. Üç gün sonra yeniden bir araya geldiklerinde nasıl bir plan yapmaları gerektiğini konuştular.

Mustafa Kemal Bey’e,

– Size güveniyoruz. Savaş planını hemen yapınız. Biz de bu plana göre İtalyanlarla savaşmaya hazırız, dediler.

Mustafa Kemal hemen savaş planını yapmaya başladı. Önce bölgenin coğrafi durumunu görmek amacıyla Tobruk yakınlarında ayrıntılı bir keşif gezisi yaptı.

Şehrin içinde savaşmak zordu. Bu nedenle İtalyanları üzerlerine çekmeli ve mağlup etmeliydiler. Daha sonra da Tobruk şehrini ele geçirmeliydiler. Acaba bu planı uygulayabilecekler miydi? İşte Mustafa Kemal en çok bunu düşünüyordu.

Savaşabilecek durumdaki herkesi toplamaya, onları birliklere ayırmaya başladı. Günlerce, bıkmadan usanmadan onlara talimler yaptırdı. Silah talimlerini kendisi yönetti. Sıra, yapılacak savaşın tatbikatına gelmişti. Tobruk’a çok dikkatli bir şekilde yaklaşılacak, İtalyanlara ateş açılacaktı. Böylece ağır silahlarına güvenen İtalyanlar, şehrin dışına çıkıp yerlileri kovalayacaklardı. İtalyanlar, dar bir geçidi tutan yerlilerin

yanına gelince onlara ateş açılacak ve aynı zamanda etrafları sarılıp mağlup edilecekti. Daha sonra da Tobruk'a girilecek sokak sokak, ev ev çarpışılacaktı. İşte plan buydu. Planın başarıya ulaşması, her aşamasında dikkatli davranmayı gerektiriyordu.

Sonunda hareket günü geldi. Yerliler atlara bindikten sonra hızla Tobruk şehrine yaklaşp İtalyanlara ateş açtılar. İtalyanlar, bugüne dek kendilerine bu şekilde karşı konulmadığı için şaşkındılar. Bir süre karşılıklı çatıştıktan sonra Trablus yerlileri geri çekilmeye başladılar. İtalyanlar da onları takip etmek ve bu savaşı grubu ortadan kaldırmak için büyük kuvvetlerle peşlerine düştüler. İtalyan komutanlar, yerlileri kolayca yeneceklerini sanıyorlardı. Kendi aralarında şunları konuşuyorlardı:

– Bu yerliler ne kadar da cesur!

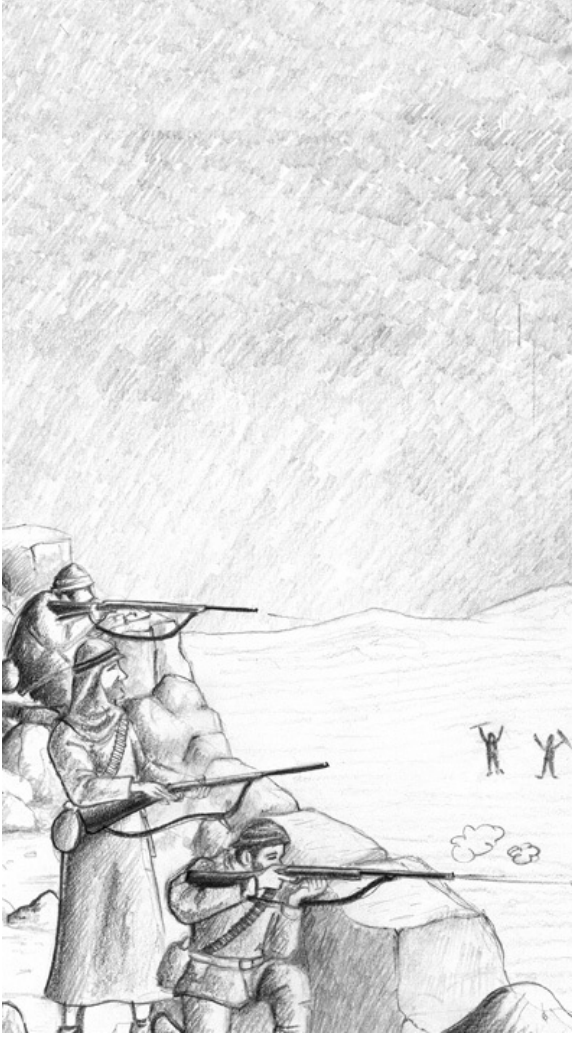
- Bize kafa tutuyorlar.
- Doğru dürüst silahları bile yok. Kime güveniyorlar?
- Çok geçmeden hepsini öldürecek, çok kolay bir zafer kazanacağız.
- Diğer şehirleri de bir bir ele geçireceğiz.
- Haydi şunları takip edelim!

İtalyan komutanlar kendilerine çok güveniyorlardı. Onun için dar geçide doğru giden yerlileri takip etmeye başladılar.

- Geçide gidiyorlar.
- Bu tehlikeli olabilir!
- Haydi canım! Bir avuç çapulcu işte, ne olacak!
- Takibe devam edelim.
- Ya bir tuzaksa bu?
- Bu tehlikeli olabilir.
- Bir şey olmaz, takip edelim.

Geçide giren yerliler birden geri dönüp İtalyanlara ateş açmaya başladı. İtalyan askerleri şaşırmıştı. İşte o anda geçidin her iki yanını tutan diğer savaşçılar, Mustafa Kemal'in komutasında seri bir şekilde ateşe başladılar. İtalyanlar böyle bir direnişle karşılaşacaklarını hiç tahmin etmemişlerdi. Küçümsedikleri bu insanlar, onlara karşı koyuyordu.

Mustafa Kemal'in verdiği emirleri eksiksiz yerine getirmeye çalışan Trablus yerlileri, büyük bir gayretle savaşıyorlardı. İtalyanlar, çok geçmeden dağılmışlardı. Bazıları Tobruk'a kaçmak istedi fakat yerliler kendilerini esir alıp kısa sürede Mustafa Kemal'in karşısına çıkardılar. Yerliler

esirleri öldürmek gerektiğini söylüyordu. Mustafa Kemal bir konuşma yaparak onları yatıştırdı.

“Esirlerimize iyi davranmalıyız. Onlar ki silah bırakmışlar!.. Silah bırakana, silah doğrultmak bize yakışmaz. Onlara iyi davranın ve karınlarını doyurun. Daha sonra bu esirlerle konuşmak isterim. Ancak şimdi Tobruk’a saldırıp şehri almalıyız. Bu fırsatı kaçırmamalıyız!”

Tobruklular atlarına binip büyük bir heyecanla şehre doğru dörtnala koşturmaya başladılar. Çok geçmeden de sokak savaşları başladı. Şehri çok iyi tanıyan yerliler, İtalyan kuvvetlerini şehirden uzaklaştırdılar. Zaten İtalyan kuvvetlerinin büyük bölümü geçitte etkisiz hâle getirilmişti. Bir süre sonra İtalyan askerler, ilerleyen yerlilere karşı koyamayıp geri çekildiler. Tobruklular şehrin geri alınmasına çok sevindiler. Bu sevinçlerini atlarının üzerinde silah atarak

kutladılar.

- Yaşasın Tobruklular!..
- Yaşasın Mustafa Kemal!..
- Yaşasın Osmanlı Devleti!..
- Sonuna dek savaşıcağız!
- Sonuna dek!..

22 Aralık günü, Tobruk Savaşı kazanılmıştı. Mustafa Kemal'in bu başarısı, Trablusgarp'ın diğer şehirlerindeki arkadaşlarına moral olmuş, güven aşılamıştı. Bir avuç subayın neler yapabileceğini herkese göstermişti. Titizlikle hazırlanmış bir planla, kararlılıkla ve akılla zafere ulaşılacağını ispatlamıştı. Arkadaşları kendisini tebrik ederek bu başarısını kutladılar.

İtalyan kuvvetleri Derne yakınlarına gelmişlerdi. Amaçları Derne şehrini ele geçirmektir. Tobruk'ta bulunan Mustafa Kemal ne yapacağını düşünürken kendisine şifreli bir telgraf gelmişti.

Telgrafta şunlar yazılıydı:

“Kırmay Albay Mesut Bey, Trablus Komutanlığını; Kırmay Binbaşı Enver Bey (Paşa), Bingazi Komutanlığını; Kırmay Binbaşı Mustafa Kemal, Derne Komutanlığını üstlenecektir. Her komutan emrindeki kuvvetlerle İtalyanlara karşı koymalıdır.

İtalyanların Derne'ye girmesi mutlak surette engellenmelidir!”

Mustafa Kemal Bey, vakit kaybetmeden Derne'ye geçmeye karar verdi. Tobruk'taki komutanlık görevini, çok güvendiği yerli komutanlardan birisine devretti. Ona ne yapacağını iyice anlattı. İtalyanların Derne'ye girmesini önlemek için hemen yola koyuldu.

Mustafa Kemal, Derne'ye geldiğinde durumu anlamak için keşiflerde bulundu. İtalyanlarla dağınık bir şekilde çarpışan ve ellerinden geleni yapmaya çalışan yerlilerle görüştü. İtalyan kuvvetleri hakkında bilgi edindi.

İtalyanlar Derne'ye çok yaklaşmışlardı.

Yapılacak şey, Derne dışında savunma hattı oluşturarak İtalyanları şehre sokmamaktır. Hemen işe koyuldu. Derne'nin dışına siperler kazdırdı. Yerli birlikleri oluşturup İtalyanları beklemeye koyuldu. İtalyanlar çok geçmeden

kumlu tepelerin ardından gözüktüler. Yavaş ama kendilerinden emin bir şekilde ilerliyorlardı. Karşılarına çıkan yerlileri, kolayca yeneceklerini ve Derne'ye gireceklerini sanıyorlardı. Ön siperlerde yer alan Mustafa Kemal:

– Ben ateş emri vermeden, ateş etmek yok! Bekleyeceğiz. İyice yaklaştıklarında ateş edeceğiz. Sabırlı olun, dedi.

Yerliler, onun Tobruk'ta savaş kazandığını duymuşlardı. Bu yüzden kendisine büyük bir saygı gösteriyor ve ona güveniyorlardı.

İtalyanlar atış menziline girince Mustafa Kemal haykırdı:

– Ateş!

Bir anda ateş altında kalan İtalyanlar şaşkına döndüler. Böyle bir şey beklemiyorlardı. Daha sonra onlar da karşı ateşe başladılar. Karşılıklı vuruşmanın en yoğun anında Mustafa Kemal, ön hatlara doğru sokuldu. Atışları etkili bir şekilde yönlendirmek isterken bir kurşun gözünü yaraladı. Gözünde büyük bir acı duymasına rağmen komutayı bırakmıyordu. Ancak acısı giderek dayanılmaz bir hâl almaya başlamıştı. Sonunda güçlüğüle ikna edilerek en yakın hastaneye yatırıldı. Hastanede bir ay kadar kaldı. Yakın bir arkadaşına “Derne komutanı” sıfatıyla yolladığı 25/26 Nisan 1912 tarihli mektupta şunlar yazılıydı:

“Bilirsin, ben askerliğin her şeyden daha fazla sanatkârlığını severim. Burada sanatın bütün gereklerini uygulayacak kadar zaman ve bu zamanla edinebilecek vasıtalara olursa işte o vakit milletin istediği hizmeti yapmış olacağız. Hayatımda bugününe kadar orduya faydalı bir kimse olmaktan başka vicdanımda bir emel beslemedim. Çünkü vatani korumak ve milleti mesut etmek için her şeyden önce ordumuzun eski Türk ordusu olduğunu dünyaya bir daha göstermen ortaya çıkarır. Bu gece Derne kuvvetlerimizin bütün kumandanları ve subayları ile bir akşam eğlencesi tertiplemiştik. Mektubumu, oradan çadırıma döndükten sonra yazıyorum. Bu güzel kalpli, kahraman bakışlı arkadaşlarımdan; bu küçük rütbeli fakat düşmanı titreten büyük kumandanların gözünde, vatan için ölmek aşkını okuyorum. İçimdeki büyük sevinç ve gurur ile kendilerine ‘Vatan mutlaka selamet bulacak, millet mutlaka mesut olacaktır!’ diyorum. Çünkü kendi selametini, kendi saadetini, memleketin ve milletin selameti için feda edebilen vatan evlatları çoktur.

Mustafa Kemal

Derne Kuvvetleri Komutanı.”

Mustafa Kemal, Derne’deyken Balkan Savaşı başladı. Osmanlı İmparatorluğu bu savaşın çıkması üzerine İtalyanlarla anlaşma yoluna gitti ve onlarla Uşi Antlaşması’nı imzaladı. Artık Tarblusgarp’a giden subayların yapacağı bir şey kalmamıştı. Mustafa Kemal de iyileşir iyileşmez Romanya’ya, oradan da İstanbul’a döndü. Balkan Savaşı’nın ilerleyen evresinde, 1915 yılında, büyük kahramanlıklar göstereceği Gelibolu Yarımadası’nda görevlendirildi.

**BEDELİ
GAZZE’DE
ÖDENDİ
Mehmet Muzaffer
Gazze’de¹**

Çanakkale Harbi bitmiş; batıdaki birlik, Kafkasya, Filistin ve Irak’taki birliklere yardım etmek için hazırlıklara başlamıştı. Alay komutanı, emrindeki subaylara yeni görevlerini bildirdi. Çok güvendiği ve becerisiyle hayran kaldığı Muzaffer’e de otomobil ve kamyonlar için lastik tedarik etmesini söyledi. Bağlı oldukları tümenin depolarında, Çanakkale’de lastik yoktu. Bu iş için İstanbul’a gidip çalmadık kapı bırakmadı fakat ne para bulabildi ne de lastik. Pes etmeyen Muzaffer en sonunda Yahudi bir tüccarda istediği lastikleri gördü ama onları alacak parayı temin edemedi. Lastikleri ne olursa olsun alması gerektiğini bilen Muzaffer, ressamlık yeteneğini kullanarak yaptığı sahte para ile Yahudi tüccardan lastikleri aldı.

Mehmet Muzaffer, Yahudi tüccardan aldığı lastikleri bir arabaya yükletip Eminönü’ndeki limana gelmiş, Çanakkale’ye gidecek olan vapura yetişebilmişti. Kendisine yardım eden erlere,

– Hepinize çok teşekkür ederim! Büyük bir işi başarmama yardımcı oldunuz, dedi.

– Görevimiz efendim, diye karşılık verdi erler.

Mehmet Muzaffer daha sonra sevinçle erlere sarıldı. O sırada vapurun kalkış

düdüğü öttü. O da hemen vapura bindi. Güverteye çıkarak sanki bir daha görmeyecekmiş gibi İstanbul'a baktı. İçini garip bir hüznün kapladı. Sonra aklına tüccara oynadığı oyun gelince gülümsedi. "Kâğıt yüzlüğü bozdurmak için bankaya gittiğinde hâlini görmek isterdim. Kendisine paranın sahte olduğu söylenince neler hissetti acaba?" diye düşündü. O sırada güvertede çalışmakta olan erler subayın kendi kendine güldüğünü görünce,

– Vah zavallı! Bu da kafayı üşütmüş. Kolay değil, Allah yardımcısı olsun, dediler.

Mehmet Muzaffer, erlerin kendisine bakıp bir şeyler konuştuğunu görünce gülmeyi bıraktı.

– Bazı şeyleri deliler daha kolay yapar, dedi.

Erler bu sözlerden bir şey anlamadılar. Mehmet Muzaffer:

– Bu lastiklere iyi bakın ha, diyerek güverteden uzaklaştı.

Şanslıydı. Çünkü boş bir yatak bulabilmişti. Bu herkese nasip olmazdı. "İnşallah Çanakkale'ye kadar rahat bir yolculuk yaparız. Ben de biraz dinlenirim." dedi kendi kendine. Yatağına uzandı. Zira kaç gündür lastik bulabilmek için epeyce yorulmuştu. Artık derin bir uyku çekmek istiyordu. Elbiseleriyle yatağına uzandı. Daha başını yastığa koyar koymaz uykuya daldı. Yüzünde, görevini başarıyla yerine getirmiş olmanın verdiği mutluluk vardı. Çanakkale'ye kadar uyudu.

* * *

Lastikleri, kendisine deli gözüyle bakan erlerin yardımıyla Eceabat'ın hemen yakınındaki Akbaş İskelesi'ne yanaşan vapurdan indirerek bir faytona yükledi. Erlere teşekkür ederken de,

– Unutmayın, her şeyi akli başında insanlar başaramazlar! Delilerin de yapabileceği işler vardır, dedi.

Bu sözlerden yine bir şey anlamayan erler, onun arkasından birbirlerine bakakaldılar. Mehmet Muzaffer bir süre sonra komutanın karşısına çıktı.

– Lastikleri getirdim komutanım, dedi.

– Sahi mi?

– Evet efendim!

– Çok iyi iş başardın Mehmet Muzaffer. Zaten bu işi ancak senin başarabileceğini biliyordum.

– Sağ olun komutanım!

– Bu lastikleri beş kuruş vermeden nasıl alabildiğini anlat bakalım.

Mehmet Muzaffer başından geçenleri komutanına bir bir anlattı. Komutanı kahkaha ile gülmeye başladı.

– Hay Allah iyiliğini versin, ne biçim zekâ varmış sende! Tüccarın hâlini görmek isterdim.

– Ben de komutanım, diye karşılık verdi Mehmet Muzaffer.

– Neyse, şimdi lastikleri arabalara takıp cephaneleri ve eşyaları başka bir yere nakletmemiz lazım. Ama bu görevi bir başka subaya vereceğim. Sen bir süre dinlen. Daha sonra seni yine çağırırım.

– Başüstüne komutanım!

Mehmet Muzaffer, kendi takımının olduğu mıntıkaya giderken erler, onun getirdiği lastikleri kamyon ve otomobillere takmaya çalışıyorlardı.

Bir süre sonra kamyonlar hareket etti. Mehmet Muzaffer takımı ile Çanakkale'den ayrılmak üzere hazırlanmaya başladı. Çok geçmeden de komutanı kendisini çağırdı.

– Mehmet Muzaffer! Gideceğimiz yer belli oldu.

– Nereye komutanım?

– Gazze’ye.

– Gazze’ye mi?

– Evet. Ama ben bir süre daha burada kalıp cephenin tamamen boşaltılıp boşaltılmadığını denetleyeceğim. Sen, çok yakında hareket edecek olan birliklerle beraber gideceksin.

– Başüstüne komutanım!

Mehmet Muzaffer hazırlıklarını tamamlamış beklemeye başlamıştı.

* * *

Uzun ve yorucu bir yolculuktan sonra Gazze’ye ulaşmışlardı. Buradaki aşırı sıcaklar askerleri yoruyor ve onların kolay hastalanmasına sebep oluyordu. Güneş çarpmasından ölenler bile oluyordu.

Yolculuk sırasında devamlı olarak takımının yanında yürüyen Mehmet

Muzaffer, Gazze’de de İngilizlerin olduğunu öğrendi. İngilizler, Çanakkale’de yenilip geri çekilmişlerdi. Oysa şimdi Gazze’de karşılarına çıkmaya hazırlanıyorlardı. Birçok kişi, İngilizlerin burada ne için çarpışacaklarını anlamıyordu. Ama Mehmet Muzaffer, petrol havzalarını kontrol altına almak istediklerini tahmin ediyordu. Bu nedenle onların Gazze’de de olmalarına hiç şaşırmadı.

Çanakkale’den gönderilen birlikler hemen hazırlıklara başladı. Stratejik noktalar kendilerine tanıtıldı. Uygun yerlere siperler kazıldı. Gündüz yakıcı güneş altında çalışan erler, geceleri de aşırı soğuktan dolayı üşüyorlardı.

İngilizlerin, dikkatli bir şekilde Sina Çölü’nü geçip Gazze’ye doğru ilerlediği yönünde istihbarat raporları geliyordu. Ne yapıp edip İngilizlerin durdurulması gerekiyordu. Savunma planına göre bütün birlikler Gazze ve civarına yerleştirildi. Böylece İngilizler beklenmeye başlandı.

Mehmet Muzaffer de takımıyla birlikte ön siperlere geçmiş bekliyordu. Eller tetikte, gözler ilerideki kum tepelerinin ardındaydı. Kum fırtınaları nedeniyle tepeler çukurlara, çukurlar tepelere dönüşüyordu. Siperlere kum doluyor, buraları yeniden kazmak gerekiyordu. Kendi takımına, küçük ama savunma bakımından çok önemli bir tepenin ele geçirilmesi görevi verilmişti. Mehmet Muzaffer siperde beklerken daima hücum edeceği bu tepeyi gözetliyordu. Nereden hücum ederlerse daha başarılı olabileceklerini düşünüyordu.

Bu tepenin alınması önemliydi. Komutanları bu konuda da Mehmet Muzaffer’e çok güveniyorlardı. Onun, tüm imkânsızlıklara rağmen üstlendiği her görevi başarıyla tamamlayacağını iyi biliyorlardı. İşte en zor ve en tehlikeli görev yine Mehmet Muzaffer’e verilmişti. O da bu görevin ne derece önemli olduğunu farkındaydı. Bu yüzden elinden geleni yapıyordu.

Çok geçmeden İngilizler kum tepelerinin arkasından gözüktüler. Mehmet Muzaffer, İngilizlerin ilerlemesini durdurmak için alacağı tepeye son kez dikkatle bakıyor, kendisine emir verilmesini bekliyordu. İngiliz askerleri ise tepelerin ardından akın akın geliyorlardı. O esnada komutanlardan beklediği emri alan Mehmet Muzaffer ve emrindeki askerleri, İngilizlerin yürüyüşünü durdurmak

için hedeflerindeki tepeye doğru sessizce ilerlemeye başladılar. Kumların arasında görünmemek için sürünerek tepeye yaklaştılar. Hızla ilerleyen İngiliz birlikleri de tepenin diğer yüzündeydi. Bu durumu tahmin eden Mehmet Muzaffer neferlerine hücum emrini verdi. Saklanarak ilerleyen erler kalkıp tepeye doğru koşmaya başladılar. Kısa bir süre sonra da tepeye ulaşıp beklemedikleri bir anda İngilizlerin üzerine şahin gibi atıldılar. İngilizler bu saldırının ardından tepeyi ele geçiremeyeceklerini anlayınca geri çekildiler. Mehmet Muzaffer birliği ile çok önemli bir görevi yine başarıyla yerine getirmişti.

Ancak İngilizler vazgeçecek gibi değildi. Bu nedenle kısa sürede hazırlanıp tekrar hücumu geçmeyi planlıyorlardı. Mehmet Muzaffer ise birliği ile savunmakta olduğu tepede siperler kuruyor, burayı savunabilmek için önlemler alıyordu. İngilizlerin yine geleceklerini iyi biliyordu. Erleriyle konuşuyor, onların morallerini yüksek tutmak için uğraşıyordu. Zaten erleri de ona çok güveniyordu. Onun ne kadar cesur ve iyi bir komutan olduğunu biliyorlardı.

Çok geçmeden İngilizler, bu kez daha ağır silahlarla ve daha çok askerle, Mehmet Muzaffer'in savunduğu tepeye karşı hücumu geçti. Tepe önce ağır toplarla bombalandı. Bu bombardıman sırasında Mehmet Muzaffer ve erleri mümkün olduğunca siperlerin içine saklanmaya ve böylece korunmaya çalışıyordu. Fakat kum kazılarak yapılan bu siperler her bombada hallaç pamuğu gibi savruluyordu. Havaya savrulan kumlar askerin üzerine yağıyor, etrafı görmelerini engelliyordu. Bu toz duman arasında siperden çıkan Mehmet Muzaffer erlerinin durumunu öğrenmek istiyordu. Ancak sağında, solunda patlayan top mermilerinden dolayı ne yapacağını bilemiyor, nereye gideceğini kestiremiyor. Çok şehit yoktu. Yaralılar da çok değildi. Bu durumu öğrenen Mehmet Muzaffer mutlu oldu. Tam bu sırada bombardıman durdu. İngilizlerin yeniden saldırıya geçeceği belliydi. Bunu tahmin eden Mehmet Muzaffer, İngilizlerden önce taarruz etmeli, bir an önce hücumu kalkmalıydı. Erlerini yüreklendiren Mehmet Muzaffer hafif yaralılardan bile yararlanmayı düşünüyordu.

Kumdan tepeleri bir şahin gibi aşan birlik, İngilizlerin üzerine atıldı. Bu beklenmedik hücum gerçekten de bir şahin baskını andırıyordu. Ancak İngilizler sayıca fazlaydı. Mehmet Muzaffer ellerinden geldiğince onları oyalamayı düşünüyordu. Taarruz için arkadan gelecek birliklerin yardımını beklemeliydi. Yardım gelinceye dek çarpışmalıydılar.

Mehmet Muzaffer İngilizlere karşı vuruşuyor, bir yandan da etrafındaki erlerine moral ve cesaret vermek için haykırıp duruyordu.

– Haydi şahbazlarım! Gün bugündür. Geriye çekilmek yok. Ölmek var, bu tepeyi vermek yok! Dayanın, yardım gelecek. Haydi yiğitlerim!

Mehmet Muzaffer’in İngilizlerin arasında vuruştüğünü gören erleri de büyük bir gayretle çarpışıyordu. Kendilerini öyle kaptırmışlardı ki yardım geleceğini bile düşünmüyorlardı. Az sonra tepenin gerisinden,

- Dayanın yettik!
- Geldik!
- Sıra bizde!
- Vurun kardeşler, sesleri yankılandı.

Bekledikleri kuvvet, yardımlarına yetişmişti. Bu destekle Mehmet Muzaffer ve erleri daha şevkle savaşıyorlardı. Mehmet Muzaffer bir ara, kolunda büyük bir sızı hissetti. İlk önce ne olduğunu anlamadı. Biraz sonra kolunda kırmızı bir leke belirince vurulduğunu anladı. Ama o yine de savaşmaya devam etti. Gücü gittikçe azalıyordu. Bu hâlde daha ne kadar savaşabilirdi ki? Kendi kendine “Gücüm tükeninceye dek savaşacağım!” dedi. Kolundaki acının gittikçe arttığını hissediyor, başı dönüyordu. Kolunu kaldırırken birden yere düştü. Kan kaybından bayılmıştı.

Mehmet Muzaffer’in yere düştüğünü gören erler, onu savaş alanının gerisine taşıdılar. Bir süre geri siperlerde sıhhiyelerin gelmesini beklediler. Komutanlarını sıhhiyelere teslim edip çarpışmak için geri döndüler.

Mehmet Muzaffer’in kolu en yakın sargı yerinde sarıldı, kanaması durduruldu. Onu daha sonra Gazze’nin güneyindeki bir çöl hastanesine yolladılar. Mehmet Muzaffer hastaneye gitmemek için çok direndi ama etrafındakiler onu dinlemedi.

Bir kol yarasıyla hastaneye gitmenin utancını yaşıyordu. Tek koluyla da savaşılabileceğini söylüyordu. Ancak doktorlar, ona çok kan kaybettiği için dinlenmesi gerektiği söylediler.

Orada dinlenirken aklına, en yakın arkadaşı Faik Bey (Soydanbay) geldi. Ona mektup yazabilirdi. Çoktandır birbirlerinden haber alamamışlardı. Kalem eline aldı ve şu satırları karalamaya başladı:

Haziran 1917/Gazze

Sevgili Faik,

Gazze’de İngilizlerle çarpışırken kolundan yaralandım. Beni hastaneye yatırdılar. ‘Bir kol yarısından hastaneye yatırılır mı?’ diye sorduğunu düşünüyorum. Haklısın, ben de öyle dedim ama doktorlar çok kan kaybettiğimi, güçsüz olduğumu söylediler. Ben de çaresiz onları dinlemek zorunda kaldım.

Faik, en kısa sürede yine cepheye döneceğim. Hastanede geçen günlerim büyük sıkıntılarla dolu. Kendimden utaniyorum. Ben, böyle yatıp dinlenecek biri değilim. Hele hele mülazımlığa bu olayla terfi etmem bende bir eziklik doğurdu. Neden diyecek olursan azizim, benim yerime cepheye ayağını kolunu kaybeden, ağır yaralanan arkadaşlara bu madalyanın daha çok yakışacağını düşünüyorum. Böyle, kolundan yaralanan birisi için madalya fazla değil mi? Fazla! Fakat yapacak bir şey yok.

Faik, İstanbul’a döner miyim bilmiyorum. Şu anki düşüncem, Gazze’nin İngilizlerin eline geçmemesi. Bunun için elimden geleni yapacağım. Eğer bu uğurda çölün kızgın kumlarına can bırakmam mukadderse bu benim için övünç kaynağı olur. Bu kumlara kanımız damlayacaksa, burada şehit olacaksak ne gam arkadaşım!..

Muhabbetine hasret arkadaşın

İstanbullu Mehmet Muzaffer

Gazze Hastanesi

Mehmet Muzaffer hastanede gücünü, kuvvetini topladıktan sonra yine birliğinin başına döndü. Tarih 6 Aralık 1917’ydi. İngilizler inatla Gazze’yi almak istiyorlardı. Daha önceki çarpışmaların aksine, İngilizler çok sayıda asker ve ağır silahla cepheyi yararak Gazze şehrini almak için büyük bir taarruza giriştiler. Bir süre sonra da cepheyi yarmayı başardılar. Artık Gazze’ye doğru

yürüyebileceklerdi. İşte bu tablo üzerine İngilizlerin önüne çıkmak için gönüllüler istendi. Gönüllüler, İngilizleri oyalayacak, dağılan Türk cephesinin toparlanması için zaman kazandıracaklardı.

Gönüllülerin başında Mehmet Muzaffer vardı. Gönüllüler İngilizlerin ilerlediği yönde mevzilendiler. İki taraf arasında büyük bir kuvvet dengesizliği vardı. Gönüllüler ellerinden gelen gayreti gösteriyorlar ama bir bir şehit oluyorlardı.

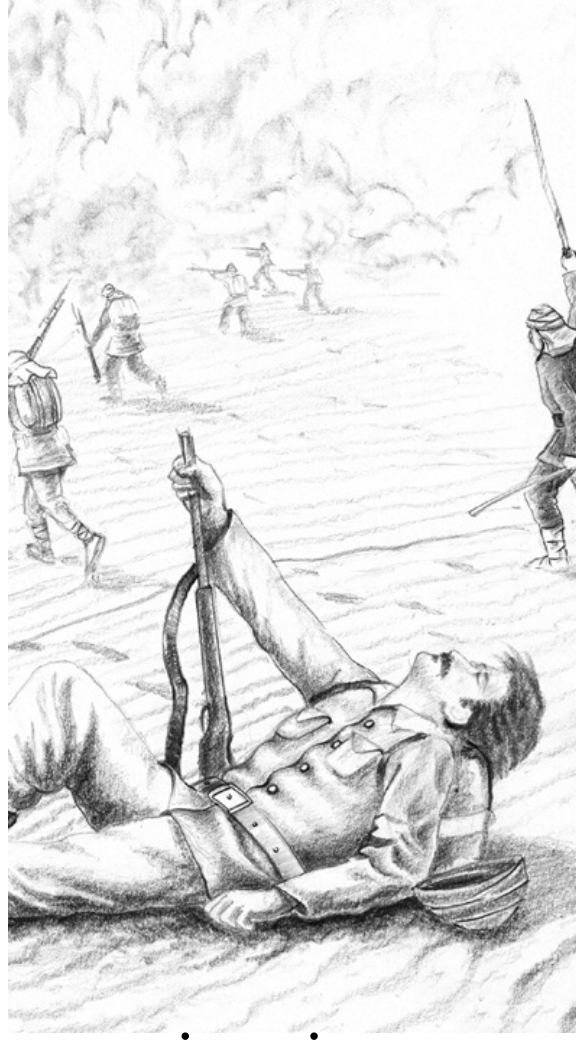
Mehmet Muzaffer erlere, kendinden geçmiş bir hâlde şöyle haykırıyordu:

– Geri çekilmeyin, karşı koyalım! Bir adım geri gitmek yok!..

Mehmet Muzaffer çok geçmeden göğsünden vuruldu. Bir kurşun da baldırına isabet edince yere düştü. Kalkmak istedi fakat kalkamadı. Dayanılmaz bir acının her yanını kapladığını hissediyor, uyuyacakmış gibi oluyordu. Çok geçmeden sıcak kumlara düştü.

– Kanımı yerde bırakmayın! Vuruşmaya devam edin, deyip son nefesini verdi.

Galatasaraylı Mehmet Muzaffer... Yirmi yaşındaki bu delikanlı, bir avuç kalmış neferiyle son kurşunlarını sıkana kadar vuruşmuş sonra da gırtlak gırtlığa boğuşarak şehit olmuştur.²

**BİR MİMAR
YETİŞİYOR**
Kayserili Kara Sinan

İstanbul At Meydanı'ndaki İbrahim Paşa Sarayı'nda, yeniçeri olmak için yetiştirilen çocukların arasında birisi herkesin dikkatini çekiyordu. Bu çocuk; uzun boylu, kara gözlü, kara kaşlı ve kıvrık saçlıydı. En büyük isteği marangozluk yapmaktı. Eli, oymacılığa ve kakmacılığa çok yatkındı. Ayrıca hanlar, köprüler ve saraylar yapmak istiyordu. Ancak onun bu özelliğinden haberi olmayanlar, kendisini yeniçeri olarak yetiştirilecekler sınıfına ayırmışlardı. Bu, Sinan için büyük bir hayal kırıklığıydı. Ancak yapacak bir şey yoktu. Önüne bir fırsat çıkmasını bekleyecekti.

Kara Sinan yirmi üç yaşına geldiğinde yeniçeriliğe adım atmıştı. İyi bir yeniçeri olmak için güreş tutmaya, ok atmaya, kargı tutmaya başlamış; kısa sürede usta bir yeniçeri olmuştu. Şimdi sıra, kılıç ve kalkan kullanmayı öğrenmektaydı. Bu konuda da ustalaşırsa artık tam bir yeniçeri sayılabilecekti. Zamanla dövüşmeyi daha iyi öğrenen Sinan, zaman zaman ağaç işleriyle de uğraşmaya vakit bulmaya başlamıştı. O zamanlar yeniçerilere askerlikten başka bir meslek daha öğretilirdi. Bir gün yeniçeri ağası Sinan'ı çağırttı.

– Kara Sinan, hangi mesleği öğrenmek istersin, diye sordu.

Kara Sinan hiç düşünmeden,

– Marangozluk, dedi.

Bunun üzerine yeniçeri ağası:

– Senin ne kadar becerikli olduğunu biliyorum, dedi. Sen ki ağacı yontar, onu âdeta bir dantel gibi işlersin... İyi bir seçim yaptın.

– Sağ olun ağam!

Kara Sinan, talimlerden arta kalan zamanlarında atölyede çalışırdı. Ağaçları kesip onlara şekil verirken âdeta kendisinden geçer, zamanın nasıl geçtiğini anlamazdı. Bazen de ağaçtan küçük evler, köprüler, hanlar ve kervansaraylar yapardı. Küçük tahta şekilleri arkadaşlarına ve çevresindekilere hediye ederdi.

Bu şekilde çalışmak ona büyük bir sabır kazandırmıştı. Bir işi yaparken mutlaka en iyisini yapmaya çalışmak, acele etmemek gerektiğini düşünürdü. Yaptığı işi bitirme konusunda son derece titiz davranırdı.

Günler gelip geçti. Kara Sinan yağız bir delikanlı olarak yeniçeri sıfatıyla

orduya katıldı. Orduya katıldığı için çok heyecanlıydı. O artık, övgüyle anlatılan seferlere çıkabilecekti. Belki de diyar diyar dolaşıp seferden sefere katılacak; nice köprüler, hanlar, kervansaraylar, değişik yapılar görecekti.

* * *

Padişah Yavuz Sultan Selim İran, Irak ve Mısır üzerine seferler düzenlemişti. Bu seferler yeniçeriler arasında bir destan gibi kulaktan kulağa anlatılıp duruyordu. Mısır seferi sırasında koca ordu, akıl almaz büyüklükteki çölü geçmişti. Bu başarı Avrupa’da bile konuşuluyordu.

Babasının ölümü üzerine Sultan Süleyman, tahta çıktı. Macar kralına çok sevdiği Behram Çavuş’u elçi olarak göndererek tahta çıktığını ve kendisine vergi ödemesi gerektiğini bildirdi.

Behram Çavuş uzun bir yolculuktan sonra Macaristan’a varıp kralın karşısına çıktı.

– Yüce Padişahımız Sultan Süleyman Han, tahta çıkmıştır. Bunu bilmenizi ve devlete vergi vermenizi istemektedir, dedi.

Ancak Behram Çavuş, Macarlar tarafından iyi karşılanmadı. Hatta kendisiyle alay edildi. Behram Çavuş kendisiyle dalga geçildiğini görünce önce bir şey demedi. Ancak daha sonra padişaha ve Osmanlı Devleti’ne dil uzatılınca dayanamadı. Bir aslan gibi kükreyip,

– Bre bakın! Alay ettiğiniz, Osmanlı Devleti ve onun padişahıdır! Haddinizi bilin! Sizi böyle alay etmekten men ederim, dedi.

– Bak sen... Osmanlı elçisi ne kadar da gururlu, diye karşılık verdi Macar kralı.

– Elbette gururlu ve şerefliyim. Sözlerinize dikkat edin!

Macar kralı bu sözler üzerine etrafındakilere şu emri verdi:

– Atın bunu zindana!

Behram Çavuş, üzerine gelmekte olan askerlere bağırdı.

– Yaklaşmayın! Bu yaptığınız, elçilik kurallarına aykırıdır.

– Atın bunu zindana dedim!

Askerler Behram Çavuş’un üstüne çullanıp onu zindana attılar. On gün boyunca kendisine sadece ekmek ve su verdiler. Onuncu günün sonunda onu

zindandan çıkarıp kralın huzuruna getirdiler.

Macar kralı yine alaylı sözlerle,

– Nasıl? Gururlu Osmanlı elçisinin aklı başına geldi mi, diye sordu.

Behram Çavuş kendini tutamayıp kralın yüzüne tükürdü.

– İşte cevabım, dedi. Nasıl, beğendin mi?

Kral şaşırmıştı. Bir elçi kendisine nasıl tükürebilirdi? Buna nasıl cesaret edebilirdi?

– Bu cüretkârın derhâl boynunu vurun, diye emir verdi.

Behram Çavuş hiçbir şey demedi.

Kral:

– Ne o, sus pus oldun, dedi.

– Biz canımızın kaygısından ötürü bağırıp çağırarak değiliz! Ölüme şerefle ve gururla gideriz! Ama şunu biliniz ki bu hakaret yanınıza kâr kalmaz! Söyleyeceklerim bu kadardır!

Behram Çavuş, Macar illerinde şehit edilmişti. Sultan Süleyman Han ise gönderdiği elçinin niçin geri gelmediğini merak ediyordu. Başına bir hâl mi gelmişti? Bunları düşünürken kötü haberi aldı. Bu, bardağı taşıran son damlaydı. Sultan Süleyman ordunun hemen sefer hazırlıklarına başlamasını istedi.

Padişahın buyruğu yeniçerilere ulaştı. Herkes yeni bir sefere çıkacağı için sevinçliydi. Bu sevinci yaşayanlardan biri de Kayserili Kara Sinan'dı. Bu onun ilk seferi olacaktı.

Çok geçmeden ordu, Macaristan'a doğru hareket etti. 1 Ağustos 1521 tarihinde Osmanlı ordusu Macaristan'da hızla ilerlemiş, o zaman Macar toprakları içinde kalan Belgrat önlerine kadar gelmişti. Kısa sürede de Belgrat ele geçirilmişti. Bu savaşta Kayserili Kara Sinan büyük yararlıklar göstermişti.

Artık seferlerin biri bitiyor, diğeri başlıyordu. Avrupa'daki seferler sırasında Sinan, fırsat buldukça şehirleri geziyordu. Yapılan evleri, binaları ve köprüleri büyük bir dikkatle inceliyor, onların planlarını çıkarıyordu.

Balkanlara yönelen Osmanlı'ya darbe vurmak için bunun iyi bir fırsat

olduğunu düşünen İranlılar, sınırlarda karışıklık çıkartıyordu. Bu durumdan haberdar olan Kanuni Sultan Süleyman, bir gün Veziriazam İbrahim Paşa'yı huzuruna çağırttı.

– Bak vezirim! İşitirim ki İranlılar bizim Balkan üzerine seferimizi fırsat bilerek doğuda karışıklık çıkarırlar ve halka zulmederlermiş. Tez, orduyu sefere hazırla! Doğudaki karışıklıklara son ver, dedi.

İbrahim Paşa:

– Ferman padişahımındır, diyerek padişahın yanından ayrıldı.

Veziriazam İbrahim Paşa kısa sürede hazırlıklarını tamamladı. Uzun ve yorucu bir yolculuktan sonra Tebriz'e varıldı. Şehir, Osmanlı askeri tarafından sarıldı. İran Şahı Tahmasb, Osmanlı ordusunun karşısına çıkmaya cesaret edemedi. Osmanlılar, Bağdat'a zarar vermeden şehri ele geçirdiler.

Bağdat'ın alınmasıyla Sinan kendisini âdeta rüyalar şehrinde buldu. Çünkü burada birbirinden ilginç yapılar vardı. Hayranlık duyduğu bu yapıların planlarını çizdi.

Bir şey dikkatini çekti; yapılarda kubbe yoktu. Çok şaşırdı. Günün birinde buraya büyük kubbeli yapılar yapacağını hayal etti.

İran Şahı Tahmasb, Osmanlıların Bağdat'ı almasından faydalanarak Van Kalesi'ne doğru sefere çıkmıştı. Osmanlıların bundan henüz haberi yoktu. İran Şahı, Osmanlı Devleti duymadan Van Kalesi'ni almak, böylece kaybettiği prestiji tekrar kazanmak istiyordu.

Ancak Osmanlının her yerde gözü ve kulağı vardı. İran Şahı Tahmasb'ın Van Kalesi'ne doğru gittiği haberi alındı. Derhâl padişaha bildirildi. Acele edilmesi de isteniyordu. Sultan Süleyman bu kez Veziriazam Lütfü Paşa'yı huzuruna çağırdı.

– Vezirim! Bizim karşımıza çıkma cesaretini gösteremeyen Şah, Van Kalesi üzerine sefer düzenlemiş. Derhâl hazırlanın, İran ordusu Van Kalesi'ne gitmeden önce onlara yetişin!

Sadrazam Lütfü Paşa:

– Ferman sultanımındır, diyerek yola çıktı.

Van Kalesi'ne doğru sefere çıkan yeniçeriler arasında Kayserili Kara Sinan da

vardı. Yeniçeriler bütün hızlarıyla yürüyor, çok az dinleniyor, bir an önce İran ordusuna yetişebilmek için ellerinden geleni yapıyordu. Uzun ve yorucu bir yolculuktan sonra Van Gölü kıyısına gelindi. Yapılan keşiflerden sonra İran ordusunun gölün tam karşı kıyısında olduğu tespit edildi. İşte bu yüzden ordunun Van Gölü'nü dolaşıp İran ordusu üzerine yürümesi gerekiyordu. Oysa bu, zaman kaybı demekti. Şah Tahmasb o zamana dek Van Kalesi'ni alabilirdi. Üstelik İran ordusu hakkında ayrıntılı bilgiye de ihtiyaç vardı. Bunun için keşif yapılmalıydı.

Veziriazam Lütfü Paşa koca gölü nasıl geçecekti? Keşfi nasıl yaptıracaktı? Keşif kolu gölü dolaşmaya kalksa çok zaman yitirilecekti. Elinde kadirga ya da kayık yoktu ki gölü geçebilsinler. Çaresizlik içinde düşünen Lütfü Paşa, askeri bilinçsizce İran ordusu üzerine sürmek istemiyordu. Ne yapabileceğini düşünüyordu.

Gözünü budaktan sakınmayan, cesaretiyle tanınan yeniçeri ağası Yedibela Mahmut Ağa, Lütfü Paşa'yla konuşmak istiyordu.

Ağa'yı, Paşa'nın çadırına aldılar.

– Paşa'm, sefer veya keşif için hazırlıklar yapıldı mı? Bunun için ne düşünüyorsunuz, diye sordu.

– Doğrusunu istersen Yedibela Mahmut Ağa'm, darda kaldım, dedi Lütfü Paşa. Karşı kıyıya keşif yaptırmam lazım. Ancak elimizde kadirga yok, kayık yok... Bir kadirga yaptırmaya kalksak usta yok!

İşte o anda Yedibela Mahmut Ağa'nın gözleri parladı.

Paşa'ya,

– Kadirga yapacak usta var Paşa'm! Olmaz mı, diye karşılık verdi.

– Sen ne diyorsun Yedibela?

– Şunu diyorum ki Paşa'm, elimizde kadirga yapabilecek birisi var.

– Kimmiş bu?

– Kayserili Kara Sinan.

– Hani seferdeyken zemberek taşıyan...

– Ta kendisi Paşa'm!

- İyi de kadirga yapabilir mi? O bir yeniçeri...
- Siz onu tanımazsınız ama ben iyi tanırım. Kendisi çok maharetlidir. Eline malzeme verin, size istediğinizi yapsın.
- Sahi mi diyorsun?
- Sahi ya!
- Allah Allah!.. Ama bu iş zordur. Altından kalkabilir mi?
- Kalkar Paşa'm! O konuda hiç endişelenmeyiniz. Siz yeter ki emredin.
- Peki, kadirga için ne lazımsa versinler. İşinizi kolaylaştırsınlar. Amma bir de istediğimiz gibi olmazsa Yedibela demem, bunun hesabını senden sorarım.
- Sorun Paşa'm!

Yedibela Mahmut derhâl Kara Sinan'ı bulup durumu ona anlattı. Sinan,

- Elimizden geleni yaparız Ağa'm diye karşılık verdi.

Bu cevaba Mahmut Ağa da şaşırmişti. “Yaparım.” demiyordu da “Elimizden geleni yaparız.” diyordu. Yoksa “Kadırgaları ancak Sinan yapabilir.” demekle hata mı etmişti?

Kara Sinan, emrine verilen askerlere önce kereste olabilecek ağaçları kestirdi. Onlardan kalaslar hazırladı. Çok geçmeden bir iskele yaptı. Kadırganın iskeletini bu iskeleye oturttu. Gece gündüz demeden çalışarak iki haftada kadırgayı bitirdi. Lütfü Paşa gözlerine inanamadı. Merak ve heyecanla kadırga inşaatını izleyen Paşa, önceleri Sinan'ın bu işi başaramayacağını sanmıştı. Ama Sinan iki haftada büyük bir ustalık sergileyerek kadırgayı bitirmişti.

Paşa:

- Bre Sinan!.. Kayserili Kara Sinan!.. Zemberekçi Sinan!.. Sen ne yaman bir ustaymışsın. Dağ başında dahi kadırga yaparsın. İşte Osmanlı budur! Osmanlı'nın gücü budur! Senden iki kadırga daha yapmanı istiyorum, dedi.

Kara Sinan:

- Peki Paşa'm, diye karşılık verdi.

Sinan uzun uğraşlar sonunda iki kadırgayı da hazır etti. Paşa, Sinan'ı bütün askerın önünde tebrik etti.

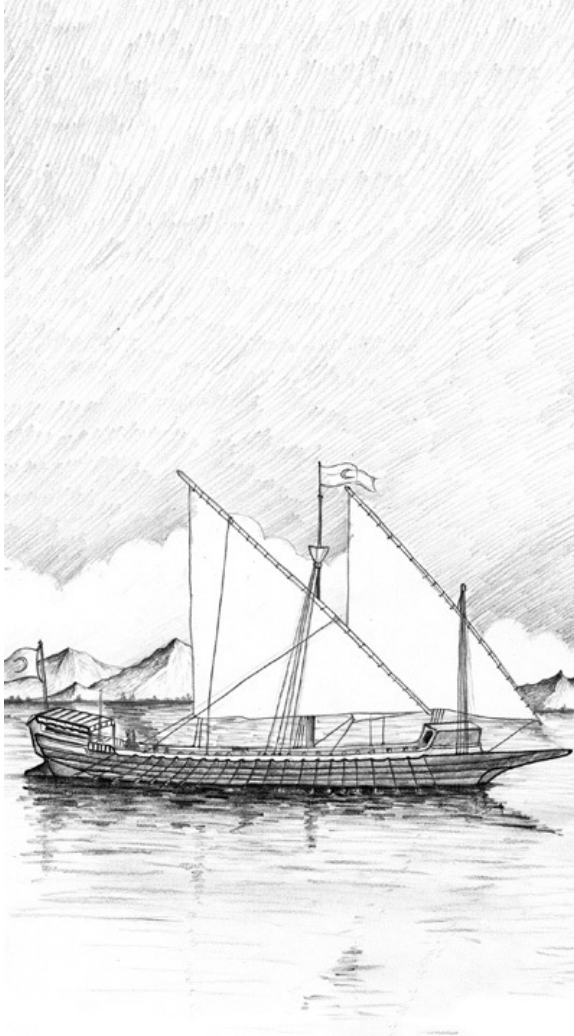
- Mademki kadırgaları yaptın, karşıya geçip İran ordusu hakkında bilgi

toplamak da senin görevin olmalı. Yaptığın kadirgaya ilk sen bin, yanına aldığın askerlerle karşıya geç ve istihbarat topla, dedi.

Sinan bir kadirgaya bindi. Diğer iki kadirga ise orada bırakıldı. Hafif bir rüzgâr eşliğinde Van Gölü'ne yelken açtılar. Kara Sinan'ın yanında on beş yiğit vardı. İran ordusunun konakladığı yerin ilerisine çıkmayı düşünüyordu.

İran ordusu ise herhangi bir tehlike olmadığını düşünerek dinleniyordu. Göldeki kadirga gözlerine ilişti ama Osmanlılara ait olacağını düşünemediler.

Kara Sinan ve yanındakiler, karşı kıyıya vardıklarında kadirgayı bir koya demirleyip sakladılar. Kıyıya çıkıp İran ordusunun olduğu yere doğru ilerlediler. Kara Sinan ordunun öncü askerlerinden birkaçını esir almayı düşünüyordu. Bunu başarabilirlerse çok iyi olacaktı.

Kara Sinan on beş arkadaşı ile sessizce, İranlılara doğru yaklaştı. Kıyıyı

gözetleyen erleri hemen etkisiz hâle getirdiler. Sonra yüksek bir kıyıya çıkıp orduyu gözlemlediler. Yaklaşık kaç kişi olduklarını tespit ettiler. Artık dönme vakti gelmişti. Aldıkları iki esir ile kadırgalarına binip geri döndüler.

Sinan, iki esiri derhâl Lütfü Paşa'nın huzuruna çıkardı.

– Paşa'm, iki askeri esir aldık. İran ordusunun sayısı yaklaşık beş bin kadar. Şu anda dinleniyorlar. Biz kadırgalarla gölü geçer ve onların göremediği koylara çıkarsak ani bir baskınla, onları hiç beklemedikleri bir anda bozguna uğratabiliriz.

– Güzel söylersin, iyi söylersin de kadırgaları gölden geçerken görürlerse?

– Paşa'm, ordumuzun büyük bir kısmı da karadan gelir, onların kaçış yolunu kapatır. Üstelik kadırgalarla taşıyacağımız birlikler, karaya çıkınca zorda kalırsak bize yardım da edebilirler.

– Aferin Sinan! Çok büyük bir iş başardın.

Yapılan plana göre bazı askerler İran ordusuna görünmeden karşı kıyıya taşındı. Diğerleri ise karadan gelerek İran ordusunu sıkıştırdılar. Van Kalesi önünde yapılan savaşta İran ordusu yenildi.

Kayserili Kara Sinan, gösterdiği başarıdan dolayı hasekiliğe yükseltildi. Haseki, padişahın çok güvendiği yakın dostu anlamına geliyordu. Artık Kara Sinan da padişahın en güvendiği yeniçeriler arasında yerini almıştı.

* * *

Karaboğdan (bugünkü Moldavya) eyaleti, bir süredir Osmanlı Devleti'ne karşı isyan ediyordu. Padişah Kanuni Sultan Süleyman bu eyalet üzerine bir sefer düzenlemek istiyordu. Ordu bu amaçla yürüyerek Prut Nehri önlerine kadar geldi ancak burada duraklamak zorunda kaldı. Çünkü nehrin etrafı bataklıkta.

Ordu, bataklığı nasıl geçeceğini düşünüyordu. Bir iki deneme yapıldı ama askerler dizlerine, atlar ise bellerine dek çamur içinde kaldılar. Ordunun bu şekilde ilerlemesi çok zordu. Bataklığı geçmek için büyük bir köprü yapılmasına karar verildi.

Mimarlar hemen işe koyuldular. Ordunun bir an önce nehri ve bataklığı geçmesi, mimarlara ve dolayısıyla yapılacak köprüye bağlıydı. Mimarlar canla

başla çalışıp köprüyü bitirdiler.

Ordu, köprünün üzerinde yürümeye başlayınca bu ağırlığı kaldıramayan köprünün ayakları kırıldı ve köprü yıkıldı. Bataklığa saplanan askerler kurtarıldı.

Mimarlar yeniden işe koyuldu. Aynı yere yeni bir köprü daha yaptılar ancak bu köprü de yıkılıverdi. Mimarlar bu işe şaşırıyordu. Her türlü hesap yapılarak inşa edilen köprü neden yıkılıyordu? Tekrar denediklerinde köprüyü daha yükseğe kurdular fakat köprü yine yıkıldı.

Ordunun ilerleyememesi, en çok Karaboğ-danlıların işine yaramıştı. Çünkü Osmanlı ordusu bu şekilde oyalanırken onlar da savunma için hazırlık yapabiliyorlardı. Lütfü Paşa ise ordunun bir an önce Prut Nehri'ni geçmesini istiyor, sinirden yerinde duramıyordu. Etrafındakilere söylenip duruyordu:

– Yahu bu nasıl iştir? Prut Nehri bize gem vurabilir mi? Bu nehir bizim gibi cihan askerlerini durdurabilir mi? Biz, koskoca Osmanlı Devleti, bir nehir üzerine neden köprü kuramıyoruz? Bizim mimarlarımız bu kadar beceriksiz mi? Eğer biz cihan devletinin erleriysek öyle ya da böyle bu nehri geçeceğiz! Geçmeliyiz!.. Bana tez mimarbaşını çağırın!

Lütfü Paşa, az sonra üzgün ve mahcup bir şekilde huzuruna çıkan mimarbaşına şöyle dedi:

- Bak mimarbaşı, ne yap et, bu köprüyü sağlam bir şekilde kur!
- Paşa'm bütün hesapları yapıyoruz.
- Ben anlamam! Bu köprü yapılacak. Yoksa karışmam...

Lütfü Paşa, Sultan Süleyman'a ne diyeceğini düşünüyordu. Durumu anlatmak için sultan çadırına giderken aklına, bu işi Kayserili Kara Sinan'ın başarabileceği geldi. Sultanın yanına gidince,

- Hünkârım, bu köprünün inşası için Sinan kulunuzu görevlendirsek, dedi.

Sultan Süleyman:

- Hangi Sinan, diye sordu.
- Efendim, Van Seferi sırasında kadirga yapan kulunuz.
- Öyle mi! Ama ordu mimarlarının yapamadığı köprüyü Sinan nasıl yapacak?
- Kendisi çok beceriklidir, yapar efendim! Ona bir fırsat versek? Ordu da

boşuna beklemesin, vakit kaybetmeyelim.

– Hemen işe başlasın. Kimi isterse yardıma gönderin! İstedikleri derhâl yerine getirilsin!

Lütfü Paşa, Kara Sinan'ı derhâl huzuruna çağırttı.

– Bak Sinan! Senden şu bataklığa bir köprü yapmanı istiyorum. Padişahın fermanı var. Ben sana güveniyorum. Bu işin üstesinden bir tek sen gelebilirsin. Kimi istersen emrinde çalışacak. Yeter ki tez zamanda bu köprüyü yap!

Sinan, Lütfü Paşa'nın ondan istediği şeyi duyunca düşünmeye başladı. Zira bu kadar mimarın altından kalkamadığı bir şeyi o nasıl başaracaktı?

İlk önce çevreyi inceledi. Sonra kendince bir plan çizdi. Büyük ve kalın kazıklar hazırlatıp bunları bir sıra hâlinde bataklığa çaktırdı. Kazıkların üzerine taşıyıcı kazıkları oturttu. Sonra taşıyıcı kazıkların üstünü kalın kalaslarla kapladı. Bu şekilde köprüyü inşa etmeye başladı. Çok geçmeden de köprü tamamlandı.

Sıra köprüden geçmeye geldiğinde, herkes gibi Sinan da heyecanlıydı. Acaba köprü yeterince sağlam olmuş muydu? Askerler ve yükleri çeken arabalar köprüden geçmeye başladı. Köprüye bir şey olmadı.

Geçit vermez Prut Nehri, Kayserili Kara Sinan'ın yaptığı köprüyle nihayet geçilmişti.

Lütfü Paşa çok seviniyordu. Kara Sinan güvenini boşa çıkarmamıştı.

Ordu köprüyü geçtikten sonra Lütfü Paşa:

– Bu köprüyü korumak için bir kule yapalım. Biz seferdeyken düşman burayı ele geçirmesin, dedi.

Bunu işiten Ayas Paşa ise:

– Köprüyü Kara Sinan yaptı, bir de onun fikrini alalım, dedi.

Sinan'a fikrini sorduklarında o:

– Paşa'm, burada kule yapmak uygun değildir, diye cevap verdi.

Paşalar şaşırmıştı.

– Neden uygun değildir, diye sordular.

– Çünkü burayı ele geçiren düşman, “Os-manlı'nın kulesini ele geçirdik!” diye övünür. Bu da Osmanlı'nın şanına gölge düşürür. Ben devletime gölge düşsün

istemem! Köprüyü yıkalım. Siz ne zaman isterseniz, köprünün daha büyüğünü ve daha sağlamını yaparım.

Sonra bu konuyu Sofu Mehmet Paşa'ya açıp onun da fikrini aldılar.

Sofu Mehmet Paşa:

– Eskiden Osmanlılar Rumeli'ye geçtikleri zaman gemilerini yakmışlardı, dedi.

Bu köprüyü

bizim yıkmamız lazım gelirken bir de yanına kule yapmak bize yakışmaz. Köprüyü yıkalım ki asker ne kadar kararlı olduğumuzu görsün, ona göre savaşınsın. Yoksa arkamızda köprü var deyip zorda kalınca geri çekilebilir.

Bir süre sonra köprü yıkıldı. Sinan'ın yaptığı köprüden geçen ordu Karaboğdan'da kolayca ilerleyip Suceva şehrini fethetti.

İşte daha sonra Mimar Sinan diye ün kazanan Kayserili Kara Sinan'ın hikâyesi böyle başlamıştı...

KIRK KİŞİLİK KOCA ORDU

Kürşat ve Arkadaşları

Teoman Yabgu'nun kurmuş olduğu Büyük Türk Hakanlığı, Miladın 634. yılında büyük bir krize girmişti. Hakanlığın her yerinde fitne baş göstermiş, birlik beraberlik kaybolmuş, herkesi büyük bir karamsarlık sarmıştı. Önder ya da hakan bildikleri kimseler ülke yararını gözetmiyor, zevk ve sefa içinde yaşamaya bakıyor, Çinlilere karşı dikkatli ve titiz bir yönetim gösteremiyorlardı.

O sıralarda Büyük Türk Hakanlığı'nın başında Göktürk hanedanından gelen ve onuncu Büyük Türk hakanı olan Çuluk Kağan vardı. Çuluk Kağan, Çinlilerin art niyetlerini biliyor ve ona göre davranıyordu. Çinliler, onu öldürmeyi düşünüyor ama bunu nasıl yapacaklarını bilmiyorlardı. Türklerin dağılabilmesi için bu hakanın mutlaka ortadan kaldırılması gerekliydi. Türkler zayıf bir dönem yaşasa da onları yenebileceklerini düşünmüyorlardı. Bu nedenle bir başka yol bulmayı tasarlıyorlardı. Sonunda büyük bir meclis kurup Türklere karşı bir hile yapılmasını kararlaştırdılar. Bu yüzden de sözde iyi niyetli olduklarını göstermek için Çuluk Kağan'ı bir Çinli prensesle evlendirmeyi kararlaştırdılar. Böylece Türk hakanının ne yaptığından haberleri olacaktı.

Göktürk Hakanı Çuluk Kağan'a, "Biz, Çinliler ile Türklerin bundan sonra kardeşçe yaşamalarını istiyoruz. Aramızda sürüp giden savaşlar artık bitsin. Bizler, iyi niyet örneği olarak prensesimizi sizinle evlendirmek istiyoruz. Eğer siz de bizim gibi barış istiyorsanız teklifimize olumlu cevap veriniz." diyerek çağrıda bulundular.

Ülkesinde baş gösteren karışıklıklarla uğraşmaktan yorulan Çuluk Kağan, Çinlilere pek güvenmese de tekliflerini kabul etmek zorunda kaldı. Göktürk Hakanı Çuluk Kağan ile Çinli prenses görkemli bir düğünle evlendi. İlk yıllarında mutlu bir evliliği olduğunu sanan hakan yanılmıştı. Çünkü sarayda âdeta bir casus gibi hareket eden eşi her bilgiyi Çinlilere bildiriyordu. Böylece Çinliler, Türklerin yapacağı her şeyi önceden haber alıyorlardı. Çuluk Kağan,

önceleri karısından şüphelenmedi. Ancak daha sonra bir şeyler karıştırdığını düşünüp onu izlemeye başladı. Prenses de kocasının her şeyi anladığını fark etmişti. Bu yüzden Çuluk Kağan'ı yavaş yavaş zehirlemeyi düşündü ve düşündüğü şeyi de yaptı. Bir gün Çuluk Kağan'ın ölüm haberi geldi. Ölümü ülkedeki herkesi üzdü. Neden öldüğünü Çinlilerden başkası bilmiyordu.

Tahta, Çuluk Kağan'ın yerine yönetim konusunda yeteneği olmayan, korkak kardeşi Kara Kağan geçti. O da yengesiyle evlenmek zorunda kaldı. Kara Kağan'ın ne denli zayıf biri olduğunu anlayan eşi, onu kendi fikirleri ve Çinlilerin menfaatleri doğrultusunda yönlendirmeye başladı. Sonunda Kara Kağan'ı tamamen etkisi altına aldı. Kara Kağan'ın yanlış yönetiminden dolayı ülkede huzursuzluklar yaşanmaya başladı.

Bu sırada tarihte görülmemiş, yıllarca süren kıtlık baş gösterdi. Aynı dönemde başlayan soğuk hava şartları da ülke halkını olumsuz etkiliyordu. Bütün bunlar Göktürk Devleti'ni iyice zayıflattı.

Çinlilerin bekledikleri fırsat nihayet ellerine geçmişti. Bu fırsatı iyi değerlendirmek düşüncesiyle kısa sürede ordularını hazırladılar. Göktürk Hakanlığı'na savaş açtılar. Türkler, bu savaşta Çinlilere yenildi. Kara Kağan toplam yüz bin Türk ile Çinlilere esir düştü. Ancak Çinli prensesin eşi olduğu için hayatı bağışlandı ve Çin'e götürüldü. Orada dört yıl esir hayatı yaşadı. Çok geçmeden eşinin ihanetlerini öğrenince üzüntüsünden öldü.

Çinliler, Göktürk Hakanlığı için kendilerinin seçtiği ve desteklediği Sirba Kağan'ı Türk hakanı ilan ettiler. Sirba Kağan Çinlilerin menfaatlerini gözeten, onların her dediğini yapan bir kuklaydı.

Bu durum Göktürk Hakanlığı'nda yaşayan onurlu insanları çok üzüyordu. Çin'in yönetiminde yaşamaktan dolayı utanç duyuyorlardı. Ancak içlerinde hep bir ümit vardı. Birisinin çıkıp Çin hâkimiyetine son vereceğine, bağımsız ve güçlü Türk hakanlığını yeniden kuracağına inanıyorlardı. Böylece aradan birkaç yıl geçti. Eski İmparator Kara Kağan'ın yeğeni Kürşad, ülkesinin içinde bulunduğu duruma çok üzülmüyordu. Arkadaşlarıyla sık sık bir araya gelir, ülke için neler yapabileceklerini konuşurdu. Kürşad, gizlice yapılan toplantılarda konuşulanları

Çinlilerin öğrenmemesi için çok dikkatli davranıyordu. Çünkü Çinli muhbirler daima iş başındaydı.

Kürşad ve arkadaşları bir akşam ormanda ateş yakmış, ateşin başında konuşuyorlardı.

Kürşad:

– Arkadaşlar! Yıllardır başına buyruk hareket eden Göktürk İmparatorluğu şu an Çinlilerin oyuncağı olmuştur. Ne yapıp edip hürriyetimize kavuşmalıyız.

– Ama Çinliler çok kuvvetli, dedi arkadaşlarından birisi.

– Evet, gerçekten de Çinliler çok kuvvetli ama yapacak bir şeyler mutlaka vardır. Böyle elimiz kolumuz bağlı oturamayız.

– Peki çare nedir?

– Bunun çaresini beraber bulacağız. Zulüm altında inlemektense ölmek daha

iyidir. Sizler, babamın ve amcamın Çinliler tarafından nasıl etkisiz hâle getirildiğini iyi biliyorsunuz. İlk önce kendi içimizde birliği korumalıyız. Çin ajanları her yerde olduğundan çok dikkatli olmayız.

– Ama önce kendi içimizde komiteler kurmalıyız.

Bunları konuştuktan bir süre sonra, bağımsızlık düşüncesinde olan, eli kılıç tutan ve gözünü budaktan sakınmayan kırk kadar cengâver bir araya toplandı. Bu kırk kişi, Göktürk İmparatorluğu’nu eski gücüne ve bağımsızlığına kavuşturmak için Çinlilerle ölünceye dek savaşacaklarına ant içtiler. Gizli toplantılar yapmaya devam ettiler. Bir süre sonra bu cengâverlerin başına kimin geçeceğini tartışmaya başladılar.

Herkes Kürşad’ı hakan seçmek istiyordu. Onlara göre eğer Çinliler ülkeden kovulursa devletin başına Kürşad geçmeliydi.

Hâlbuki Kürşad’ın tahtta gözü yoktu. O sadece, Göktürk İmparatorluğu eski gücüne kavuşsun istiyordu. Kağan olarak yeğenin seçilmesi taraftarıydı.

Arkadaşları Kürşad’ın neden hakan olmak istemediğini anlayamıyorlardı.

Kürşad bir gün onlara şöyle dedi:

– Şu kararan geceye bakın! Şu ateşe bakın! Ateş karanlığın tamamını aydınlatamasa da bizim etrafımızı aydınlatıyor. İşte kırk kişi olan bizler, hiç olmazsa bir şeyler yapabilirsek ne mutlu bize!.. Arkadaşlar, ben hakan olmak istemiyorum. Çünkü tahtın gece gibi geçici olduğunu biliyorum. Dünya hayatı, karların güneşte erimesi gibi kısadır. Taht gelip geçicidir. Her kıştan sonra bahar gelir. Ben ki savaşçı biriyim, yönetici değilim. Göktürk Devleti tekrar bağımsızlığına kavuşursa ben yine geyik avlayacak, uçsuz bucaksız otlaklarımızda at koşturacak, kartallar gibi yükseklerden ülkeme bakıp gurur duyacağım.

Ben ki uçsuz bucaksız çayırlarda koşan yabani bir atım; bana gem vurulur mu? Vursanız üstümde durulur mu? Taç da taht da bana göre değildir. Bu iş yeğenime daha çok yakışır. Bundan gayrı son sözümdür, bu da böyle biline! Eğer ki Çinlileri ülkemizden kovarsak benim için en büyük taht da taç da budur!..

* * *

“Çin’de 18. İmparatorluk hanedanı olan Tanglar’dan 2. İmparator Li Şih-min

hükümdardı. Kendisi kırk yaşındaydı, 13 yıldan beri tahttaydı. Çin, o zaman en kuvvetli devletlerdendi. Kuzey Çin’de yaşayan pek çok Türk, zulüm altında inliyor, Türk nüfusu yok olmak tehlikesi ile karşı karşıya kalıyordu.”

* * *

Kürşad, arkadaşlarıyla toplandığında,

– Artık harekete geçmeliyiz, dedi.

Sonra arkadaşları konuşmaya başladı:

– İlk önce ne yapacağımızı kararlaştıralım ve bir plan doğrultusunda harekete geçelim.

– Ne yapalım?

– Elimizden ne gelir?

– Özgürlüğümüzü tekrar kazanabilecek miyiz?

– Türkler, her gün zulüm altında inliyor.

– Beklemenin bir yararı yok.

– Çinlilerle savaşalım!

– Savaşalım!

Herkes fikrini söyledikten sonra toplantıdan şu sonuç çıktı: Kırk cengâver Çin imparatorunun sarayını basacak, Li Şih-min esir alınıp Türk illerine kaçırılacaktı. İmparator, Çin sarayındaki tutsak Türklerin serbest bırakılması hâlinde, geri verilecekti. Bu arada her Türk ayaklanıp bağımsızlık için Çinlilerle mücadeleye girecek, bağımsızlık ilan edilecek, ülkenin başına da Kürşad’ın yeğeni, hakan olarak getirilecekti.

Ancak Çin İmparatoru Li Şih-min nasıl esir alınacaktı? Kürşad ve arkadaşları bu konuyu düşünüyor, tam bir çözüm yolu bulamıyorlardı. Yapılan toplantıların birinde Kürşad’ın aklına bir fikir geldi.

– Buldum, diye bağırdı.

Yanındakiler,

– Ne buldun, diye sordular.

– İmparatoru nasıl ele geçireceğimizi...

– Nasıl ele geçireceğiz?

- Kolay... Li Şih-min her gece kılık değiştirmiyor mu?
- Değiştiriyor.
- İşte biz de onu, kılık değiştirip tek başına sokaklarda dolaşırken kaçıracadıız.
- Bu çok iyi fikir! şimdi ne yapmalıyız?
- İmparatoru gözetleyip nereye gideceğini öğrenmeye çalışacağız.
- Peki bu işe ne zaman başlıyoruz?
- Hemen, yarın akşam!
- O zaman hazırlıklarımızı yapıp bitirelim.

Kürşad ve otuz dokuz arkadaşı ertesi gece için hazırlanmaya başladılar. Kılıçlarını kuşanıp ok ve yaylarını gözden geçirdiler.

Tanınmamak ve bir Çinli gibi giyinmek için elbiseler aldılar. Bir kez daha neler yapacaklarını konuştular. Derhâl Çin İmparatorunun yaşadığı şehre geldiler. Gizlenerek sabırla geceyi beklemeye başladılar.

Onlara bir yıl gibi gelen uzun bekleyişten sonra Çin başkentinin üzerine karanlık çökmeye başladı. Kürşad, arkadaşlarına son bir konuşma yaptı:

– Arkadaşlar! İmparatoru yakalamak zorundayız. Eğer onu yakalayamazsak buradan çıkmamız çok zor olur. Çinli askerlere karşı koymalıyız. Pes etmek yok! Zorda kalsak bile Çinlilerle savaşacağız. Başarıya ulaşırsak esir düşen Türkleri kurtarmış olacağız. Eğer halkımız da bizim arkamızdan gelir ve Çinlilerle savaşmaya başlarsa işgal altındaki Türk topraklarını da kurtarabiliriz. Kısacası her şey bize bağlı arkadaşlar! Bunun için elimizden geleni yapmalıyız. Zaman canımızın kaygısına düşme zamanı değildir. Eğer aranızda savaşmaktan çekinen varsa şimdiden söylesin ve evine dönsün!

Kürşad, arkadaşlarının kararlı olduğunu görünce çok sevindi.

– Beni bir kez daha mutlu ettiniz. Size olan güvenimin boş olmadığını kanıtladınız. Biz, kırk Türk kardeşiz. şimdi diğer kardeşlerimizi kurtarmak ve Çin İmparatorunu yakalamak için dışarı çıkmaya hazır mıyız?

Otuz dokuz bahadır, gönülden haykırdılar.

- Hazırız!
- Esir kardeşlerimiz için!

– Güzel yurdumuz için!

Kürşad ve arkadaşları birer Çinli gibi giyinip sokaklara dağıldılar. Bu şekilde dikkat çekmiyorlardı. Karanlık iyice bastırmıştı. Ancak bir süre sonra şimşekler çakmaya ve şiddetli bir rüzgâr esmeye başladı. Kürşad arkadaşlarına,

– İnşallah bu kötü havada İmparator sokağa çıkar, dedi.

Biraz sonra bardaktan boşanırcasına yağmur yağmaya başladı. Rüzgâr şiddetini gittikçe arttırıyordu. Büyük bir fırtına patlayacağı benziyordu. Kürşad ve arkadaşları sırlıklam olmuş bir hâlde sokaklarda imparatoru arıyorlardı. Kürşad bu kötü havada imparatorun sarayından çıkmamasından endişeleniyordu. Bir yandan da Çinli askerlerin kendilerinden şüphelenmesinden korkuyordu.

Nihayet büyük bir fırtına çıktı ve rüzgâr, ağaçları kökünden sökercesine esmeye başladı. Bu arada yağmur durmaksızın yağıyordu. Ara sıra çakan şimşekten sokaklar bir an aydınlanıyor, daha sonra yine her yeri karanlık kaplıyordu.

Kürşad ve arkadaşları titremeye başlamışlardı. Öyle anlaşılıyordu ki imparator bu gece sokağa çıkmayacaktı. Arkadaşlarından birisi sordu:

– Kürşad ne yapacağız? İmparator bu havada dışarı çıkamaz. Bekleyelim mi, diğer sokaklara da bakalım mı?

Kürşad arkadaşlarını duymuyordu. Dalmış düşünüyordu. Bu şekilde Çinlilerin dikkatini çekebilirlerdi. Bu yüzden yeni bir karar vermek zorunda olduğunu hissediyordu. Bu hâlde daha fazla bekleyemezlerdi.

Arkadaşlarına,

– Arkadaşlar! Anlaşıldı ki imparator bu gece çıkmayacak. Biz de saraya gider, imparatoru orada yakalarız, dedi.

Bu sözü büyük bir kararlılıkla söylemişti. Arkadaşları onun bu teklifine oldukça şaşırılmışlardı. Binlerce nöbetçinin olduğu saraya kırk kişi nasıl girecek, imparatora nasıl ulaşacak, onu nasıl yakalayacak ve saraydan nasıl çıkaracaklardı? Hepsinin zihninde bu düşünceler varken Kürşad:

– Arkadaşlar hazır mıyız, diye haykırdı. Sarayı basmaya ve imparatoru esir

almaya hazır mıyız?

Yapacak başka bir şey olmadığını anlayan arkadaşları,

– Hazırız, diye karşılık verdiler.

Kırk bahadır karanlıklar içinde ve yağmur altında saraya doğru yola çıktılar. Evlerin saçak altlarından, تنها yerlerden geçerek sarayın kapısına kadar geldiler. Ana kapının önünde birçok nöbetçi vardı. Buradan girmeleri imkânsızdı. Sarayın arka duvarlarına yöneldiler. Duvarlar öyle yüksekti ki ancak iple aşılabılırdi.

– İpleri hazırlayın, dedi Kürşad.

İplerden kement yaptılar. Duvar üstündeki demir kazıklara kementleri geçirdiler. Kırk bahadır iplerle duvarı tırmanmaya başladı. Kırkı da duvarı aşıp saraya girmek için kapıya yöneldiklerinde ne yazık ki nöbetçiler tarafından fark edildiler. Etrafları bir anda yüzlerce nöbetçi ile çevrildi. Artık yapılacak tek şey çarpışmaktı. Bütün planları suya düşmüştü. Çinliler üzerlerine çullanırken Kürşad haykırdı:

– Çemberi yarıp atların olduğu ahırlara gidelim! At alıp saraydan çıkmaya çalışalım!

– Hepimiz gidemeyiz!

– Öyleyse beş altı kişi onları oyalasın!

Kırk cengâver çemberi yarmak için aynı anda bir tarafa yüklendiler. Kendilerini yakalamak isteyen Çinlileri alt ettiler. Bu arada beş kişi arkadaşlarına zaman kazandırmak için Çinli askerlerle dövüşmeye devam ediyordu. Ancak bir süre sonra öldürüldüler. Kürşad ve arkadaşları ise ahıra ulaşabildiler. Ahırdaki seyisleri öldürüp atların sırtına atladılar. Büyük avluya çıkıp ana kapıya yöneldiler.

Çinliler ise yaya olarak onların peşinden koşuyor, nöbetçilere,

– Kapıyı açmayın, diye bağıyorlardı.

Nöbetçiler kapıların önüne geçip karşı koymak istediler ama başarılı olamadılar. Kapıyı açan Kürşad ve arkadaşları dörtnala, saraydan ve Çin başkentinden uzaklaştılar. Vey Irmağı'na doğru hızla ilerlediler. Bu arada

Çinliler büyük bir atlı birlikle onların peşine düşmüştü. Kürşad ve arkadaşları Vey Irmağı'nı atlarıyla yüzerek geçmek niyetindeydiler. Bir an önce ırmağa varmak istiyorlardı ama kendilerini takip eden Çin süvari birliği, aradaki mesafeyi hızla kapatıyordu. Kürşad ve arkadaşları çarpışmaktan başka yapacak bir şeyleri olmadığını anlayınca atlarını gelen birliklere doğru çevirdiler. Çinliler şaşırmışlardı. Otuz beş kişi, yaklaşık dört yüz kişilik birliğe nasıl karşı koyacaktı? Bunu akılları almıyordu.

Kürşad ve arkadaşları atlarını dörtlüyle sürüyor, üzerlerine gelen Çinli askerlere ok atmaya hazırlanıyorlardı. Çinliler, Türklerin at sırtında vuruşmalarına hayrandı. Türkler, at sırtında her türlü hareketi rahatlıkla yapabiliyorlardı. Çok geçmeden de çarpışma başladı. Kılıç şakırtıları yankılanıyor; oklar, kargılar havada uçuşuyor;

kalkanlara vuran topuzların çıkardığı sese, atların kişnemeleri ve askerlerin bağırışları, naraları, feryatları, karışuyordu.

Otuz beş cengâver dört yüz kişilik birliğe uzun süre başarı ile karşı koyuyordu. Bu arada arkadaşları Kürşad’a,

– Bari sen kaç, canını kurtar! Biz bunları oyalarız, diyorlardı.

Kılıç sallamaktan âdeta kendinden geçen Kürşad:

– Hayır! Anca beraber kanca beraber! Sizi bırakıp gitmem! Bu Çinlileri yenmeliyiz! Kurtulursak ne âlâ, kurtulmazsak da ne gam, diye haykırıyordu.

Kürşad ve arkadaşlarının sayısı gittikçe azalıyordu. Üstelik Çinli askerlere durmadan yedek kuvvetler gelip katılıyordu. Kürşad ve arkadaşları vuruşa vuruşa Vey Irmağı’nın yanına kadar geldiler. Arkalarını ırmağa dönerek çarpışmaya devam ettiler. Çinli askerler tarafından bir bir öldürüldüler. Kürşad, kanının son damlasına kadar çarpıştı ve çok geçmeden son nefesini verdi. Ölüırken dahi şanlı atalarını düşünüyordu; Teoman’ı, Oğuz Han’ı, Bumin ve İstemi Kağan’ı. Öldüğünde, yüzünde anlamlı bir gülümseme vardı.

AKDENİZ’E KORKU

SALAN ZIRHLI

Hamidiye’nin

Şira Baskını

1912 yılının sonları

Hamidiye’nin kaptanı Rauf Bey, Çanakkale Boğazı’ndan çıkarken gözü, Boğaz’ın girişini abluka altına alan Yunan muhriplerindeydi. Kabaran dalgalardan ve yağın yağmurdan dolayı önünü zor görüyordu. Rauf Bey Yunanlıların en modern ve en büyük Averof zırhlısını arıyordu. Fakat etrafta irili ufaklı muhriplerden başka zırhlı yoktu. Rauf Bey kararlılıkla,

– Tam yol ileri, dedi.

Hamidiye, kabaran denize karşı Yunan muhripleri üzerine doğru hızla ilerliyordu. Hamidiye’nin kararlılıkla üzerlerine geldiğini gören Yunan muhripleri, sağa sola dağılmaya başladılar. Bazıları ateş açsa da Hamidiye’ye isabet ettiremedi. Hamidiye, sürüye dalan bir kurt gibi muhripleri dağıtmıştı.

Rauf Bey'in aklı fikri Averof zırhlısının nerede olduğundaydı. Bu zırhlıyla karşılaşmayı çok istiyordu.

– İstanbul'a hemen bir telgraf çekin ve Averof'un ortalıkta görünmediğini bildirin. Araştırsınlar bakalım, neredeymiş. Bana da en kısa sürede haber versinler, dedi.

Hamidiye, Ege açıklarından Çanakkale Boğazı'na doğru dümen kırdı ve kuytu bir koyda haber beklemeye başladı. Rauf Bey için beklemek çok zordu. Beklerken zaman geçmiyordu, dakikalar saatlere, saatler günlere dönüyordu sanki. Bekledikleri haber sonunda geldi. "Averof zırhlısı hasar görmüş, Limni Limanı'nda onarılmış."

Bu güzel haber üzerine Rauf Bey'in gözleri parladı. İçine bir sevinç doldu.

– İşte bu çok iyi bir haber, dedi. Bundan daha iyi bir fırsat olmaz. Biz de elimizden çıkan Midilli ve Sakız Adalarını kurtarabiliriz. Bu fırsatı mutlaka değerlendirmeliyiz. Ancak bunun için donanmanın ve ordunun harekete geçirilmesi gerekir. Ben tek başıma bile olsam bu adalara baskın düzenlemeyi düşünüyorum.

Rauf Bey dediği gibi de yaptı. Havanın da sakinleşmesiyle adalara doğru rota belirledi. Önce Midilli'yi daha sonra da Sakız Adası'nı bombalamaya başladı. Ancak kendisine destek verecek donanma gelmeyince çaresiz bir şekilde geri döndü. Boğaz'a doğru yol alırken üzüntüsünden ve hırsından bıyıklarını çekiştiriyordu. Kendi kendisine "Ah! Adalara çıkacak askerimiz olsaydı ne kadar da iyi olurdu! Yoksa bu adaları kolayca almak işten bile değil." diyordu. Rauf Bey derin düşüncelere dalmıştı.

Çanakkale Boğazı'ndan geçip Nara Burnu'nda demirleyen zırhlı, bir süre burada bekleyecekti. Averof zırhlısını görünce onu üzerlerine çekecek o sırada Osmanlı donanmasının diğer gemileri de Ege'ye açılıp adalara sefer düzenleyecekti. Rauf Bey eğer Averof ile karşılaşabilirse onu yeneceğine inanıyordu.

Ertesi gün Rauf Bey komutanlarından toplanmalarını istedi. Bir savaş meclisi kurup neler yapılabileceklerini konuşacaklardı. Öncelikle meclisin seçilmesi

gerekiyordu. Yapılan seçimde Rauf Bey başkan; Yüzbaşı Fahri, Çarkçıbaşı Mahmut, Topçu Subayı Yüzbaşı Ziya ve Topçu Teğmeni Mehmet Ali Beyler ise üye seçilmişti. Rauf Bey bir açılış konuşması yaptı:

“Vatan bu yüz kızartıcı Balkan Savaşı’nda kendi evlatlarından özveri ve kahramanlık bekliyordu. Osmanlı ordusunda gördüğümüz bozulma iyi yönetilememekten kaynaklanmaktadır. Türk askeri iyi yönlendirilirse öyle kahramanlıklar gösterir ki dünya hayretler içinde kalır.

Yunanlılar, Türk adalarını birer birer işgal ediyor, biz hareketsiz bekliyoruz. Akdeniz’e açılır da Averofu peşimize takarsak donanmamız da çıkar adaları kurtarır. Eğer Averofu Akdeniz’de bulamazsak bu kez bizler Yunan deniz ulaştırmasını vurur ve adaları alırız. Hiç olmazsa arkadaşlarımıza iyi bir örnek oluruz. Hepinizden bu konuda fedakârlık bekliyorum!”

Rauf Bey sanki bu konuşmasını yüreği kanayarak yapmıştı. Üzgündü. Mutlaka bir şeyler yapılması gerekiyordu. Toplantı masasının etrafına sıralanmış subaylara baktı. Onlar da susuyordu. Salonda çıt çıkmıyor, düşük devirle çalışan zırhlının makine sesinden başka bir ses duyulmuyordu. Rauf Bey ayağa kalktı. Ellerini her zamanki gibi arkasına bağladı. Kamaradan dışarı baktı. Subayların kararını bekliyordu. Ne yapmaları gerektiği bu savaş meclisinde kararlaştırılacaktı. Subaylar, Rauf Bey’e şöyle dediler:

– Siz hem kaptanımız hem de komutanımızsınız. Sizin bu söylediklerinize gönülden katılıyo-

ruz. Vatan zor günler geçiriyor, herkes üzerine düşeni yapmalıdır. Bizden fedakârlık beklediniz. Eğer bu fedakârlıktan kasıt, canımızı vermemiz ise bu konuda kimse en küçük tereddüt göstermeden, canını vatan için vermeye hazırdır. Ne lazım geliyorsa, ne yapabileceksek derhâl yapalım!

Rauf Bey emrindeki subayların kendisine bu şekilde cevap vereceğinden emindi. Çok sevindi. Subaylarına döndü:

– Kardeşlerim! Beni mutlu ettiniz! Size olan güvenim daha da arttı. Teşekkür ederim! Ancak bu teşekkür şahsım adına yapılmamıştır. Bu teşekkür, vatanın size teşekkürüdür. Aziz milletimizin; cefakâr, çilekeş, fedakâr milletimin teşekkürüdür!

Rauf Bey'in gözleri dolu dolu olmuştu. Masanın etrafındaki subayların da... Kamarada, vatanını ve milletini seven bir avuç insanın kararlılığı vardı.

Hamidiye, bir deli rüzgârın büyüttüğü dalgalarla oynayıp duruyordu.

Akdeniz’e açılıp Averof’un peşine düşme kararı, daha önce İstanbul’daki Harbiye Nezaretine bildirilmişti. 31 Aralık 1912 tarihinde, Hamidiye’nin subayları Barbaros zırhlısında toplandı. Elleriindeki telgraf çok kısaydı ama her şeyi anlatmaya yetiyordu:

“Elinizden geleni yapınız!”

Artık bir plan yapılmalı ve bu plan kararlılıkla uygulanmalıydı. Ertesi gün Hamidiye’nin savaş meclisi yeniden toplandı. Rauf Bey subaylarına şöyle hitap etti:

– Kardeşlerim, beklediğimiz emir bize ulaşmıştır. Artık harekete geçme zamanıdır. Ancak hareket için bir plan belirlemeli ve ona sadık kalmalıyız. Zırhlımızda bu haberi bir tek sizler biliyorsunuz. Diğer subay ve erlerin bu konuda bilgileri yok. Planımızı belirledikten sonra ben onlara bir konuşma yaparak görevimizi açıklayacağım. Şu planı derhâl görüşelim!

Savaş meclisi, izlenecek olan planı belirledi. Artık harekete geçmeliydiler.

Hamidiye’nin diğer subayları ve erleri ise ne zamandan beri ortalıkta bir şeylerin döndüğünden şüpheleniyorlardı ama bunu kendilerinden daha kıdemli subaylara soramıyorlardı. Bir gizli görevden şüpheleniyorlardı ya da en yakın zamanda sefere çıkacaklarını tahmin ediyorlardı.

Rauf Bey çok geçmeden bütün personelin güvertede toplanmasını istedi. Çok önemli konuşmalar, hava ne kadar soğuk olursa olsun, mutlaka güvertede yapılıyordu. “Güvertede toplanın!” emrini alan personel çok önemli bir görevin kendilerini beklediğini anlamıştı. Az sonra her şey belli olacaktı. Güvertede Rauf Bey ve savaş meclisi subayları dizilmiş, mürettebatın gelmesini bekliyordu. Bütün personel toplandıktan sonra Rauf Bey yavaş ama kendinden emin bir şekilde konuşmaya başladı.

– Arkadaşlar! Gemimiz çok önemli bir görevi üstlendi. Vatanımız ve milletimiz bu görev için bizden özveri bekliyor. Ben, Türk askerinde vatani için seve seve canını verecek özelliğin olduğuna inanıyorum. Efsanevi kahramanlıklarıyla Akdeniz’i titretmiş, yaptıklarıyla tarihimize şan vermiş büyük

denizcilerin evlatları olduğumuzu göstereceğiz! Görevinize ona göre sarılın ve sefere hazırlanın!

Daha sonra bütün subay ve erler yürekten dua edip bu zor görev için Allah'tan yardım istediler.

Konuşmalar yapılmış, dualar edilmişti. Subay ve erlerde gözle görülür bir heyecan ve sevinç vardı. Herkes birbiriyle kucaklaşıyordu.

Kendi aralarında şunları söylüyorlardı:

- Beklediğimiz gün geldi!
- Kendimizi göstermeliyiz!
- Vatanın kanayan yarasını sarmalıyız!
- Üzerimize düşeni yapmalıyız!
- Adaları alacağız, Pire'yi bombalayacağız, Selanik'i topa tutacağız, Limni Adası'nı vuracağız!
- Osmanlı donanmasının önünü açacağız.
- Bekle bizi Averof! Geliyoruz!
- Bizler ki Barbaros'un, Turgut Reis'in, Piri Reis'in torunlarıyız; bizler de Barbaros'uz, Turgut'uz ve Piri Reis'iz...

Bu sevinç en çok gemi komutanı Rauf Bey'in hoşuna gitmişti. Deniz Harp Okulunu yeni bitiren teğmenler ise daha heyecanlıydı. Onlar ilk defa sefere çıkacaklardı. Herkes elinden ne gelirse yapacaktı.

Rauf Bey ve komutanları gemide son bir kez denetleme yaptılar. Hazırlıkları gözden geçirdiler. Bir kez daha harekât planı üzerinde konuştular. Moraller yerindeydi.

O gün Boğaz sakindi. Dolayısıyla artık harekâta başlamak için hazır dılar.

Bu arada Hamidiye kaptanı Rauf Bey İstanbul'dan, donanma komutanlığından bir telgraf daha aldı. Telgrafta şunlar yazılıydı:

“Osmanlı ordusunun harekâtını kolaylaştırmak için hükûmetimizce, Akdeniz ve Yunanistan kıyılarında başkomutanlığın emri gereği bir akın harekâtının yapılması uygun görülmüş ve bu konuda Hamidiye Kruvazörü görevlendirilmiştir.

Hava durumunun ve karanlığın uygun olduğu bir zamanda hareket ederek göreve başlamanız

tavsiye olunur!”

Rauf Bey telgrafi katlayıp cebine soktu. Güverteyi şöyle bir dolaştı. Sonra da kaptan köşküne geçti. Büyük bir kararlılıkla şöyle haykırdı:

– Tam yol ileri!

13 Ocak 1913 tarihiydi ve saatler 17.35’i gösteriyordu. Motorlar çalıştı. Çarkçıbaşının denetiminde kazana durmadan kömür atılmaya başlandı. Hamidiye Kruvazörü Nara Burnu’ndan demir alıp Ege’ye açılmak için yola çıktı. Bu Osmanlı kruvazörü Ege, daha sonra da Akdeniz’e tek başına açılacak, kuvvetli Yunan donanması ile savaşıacaktı. Rauf Bey modern bir korsan gibi hareket edecek, Akdeniz’de dolaşacak ve Yunan limanlarını basıp topa tutacaktı. O sırada Yunanistan’ın üç büyük zırhlısı, bir kruvazörü, on dört muhribi, bir denizaltısı, sekiz gambotu, altı yardımcı kruvazörü olmak üzere tam otuz üç parçadan ibaret bir donanması vardı. Hamidiye, bu donanmaya karşı tek başına kafa tutacaktı. Bütün bunları düşününce Rauf Bey bıyık altından gülümsedi. Kendi kendine “Elbette kafa tutarız! Bunu ancak bizler yapabiliriz. Acaba mürettebat karşılaşacağı durumu bilse deminki sevinçleri bu kadar büyük olur muydu?” diye konuşuyordu.

Düşünüldüğünde akılların almayacağı bir durum vardı ortada. Yunanistan donanmasına karşı bir kruvazör nasıl karşı koyacaktı? Hele hele bir Osmanlı kruvazörünün Akdeniz’de, Ege’de tek başına dolaşmasına izin verirler miydi? Hamidiye, tehlike anında Akdeniz’de nereye saklanacaktı? Ancak şu bir gerçek ki Hamidiye bugüne kadar hiç saklanma gereği duymamıştı.

Bir zamanlar izinsiz bir yelkenlinin bile seyir edemediği, Barbaros’un, Turgut Reis’in, Oruç Reis’in yelken açtığı bu sularda şimdi de Hamidiye gururla dolaşmak istiyordu. Hamidiye sanki şanlı mazisini arayan, atalarını soran bir vefalı evlat gibiydi.

Hamidiye korsanlık yapacaktı ama bu çalıp çırpma için değil; vatan için, millet içindi. Buna elbette korsanlık denemezdi. Buna ancak kahramanlık denirdi. Sonuç ne olursa olsun, bu kruvazör ve içindeki bir avuç mürettebat böyle bir işe soyundukları için elbette kahramandılar.

Hamidiye Kruvazörü Çanakkale Boğazı'nın çıkışına gelmişti. Mayın döşeli hatlardan büyük bir dikkatle geçmişlerdi. Onlara eşlik eden Barbaros zırhlısı Boğaz çıkışında kalmış ve Hamidiye'yi selamlayarak geri dönmek üzere dümen kırmıştı.

Hava gittikçe sertleşiyordu. Hafiften bir rüzgâr esiyordu. Gri ve beyaza çalan bulutlar kar yüklenmişti. Çok geçmeden rüzgârın şiddeti arttı, tipi başladı. Bir süre sonra güverte tamamen beyaza büründü. Saatler ilerledikçe karanlık bastırmaya, tipi de şiddetini artırmaya başladı. Dalgalar gücünü yine göstermeye başlamıştı. Hamidiye, dalgalar içinde zar zor ilerlemeye çalışıyordu. Geminin burnu, bir denize gömülüyor bir havaya kalkıyordu. Gemi biraz yol almıştı ama deniz gittikçe kuduruyor, dalgalar büyüyordu. Bu şekilde devam etmenin zor olacağını düşünen Yüzbaşı Rauf Bey, Boğaz'a geri dönmeye karar verdi. Kösetabya açıklarındaki sığ sulara girip beklemeyi uygun gördü. Bu nedenle dümen kırdılar. Zar zor, Kösetabya açıklarına gelip demir attılar.

Tipinin dinmesini ve sabahın olmasını burada bekleyeceklerdi. Öyle zor bir durumda kalmışlardı ki Osmanlı donanmasındaki diğer gemilerle haberleşme imkânları yoktu. Ancak ertesi gün tipi dinmiş ve haberleşmek mümkün olmuştu. Kösetabya mevkiinden Erenköy açıklarına geldiler. Mecidiye Kruvazörü Boğaz'dan çıkarak keşifte bulundu. Rum casuslarından çekiniyorlardı. Hamidiye'nin hareketi gizli kalmalıydı. Bu nedenle çok dikkatli hareket etmek zorundaydılar. Yunan gemileri için de ayrıca bir plan düşünüldü.

Hamidiye'den bir saat önce hareket eden Mecidiye Kruvazörü, Basra ve Yarhisar Torpidoları, İmroz Adası'na doğru hareket ettiler. Buradaki Yunan gemilerinin dikkatini üzerlerine çekmek ve Hamidiye'nin Boğaz'dan rahatlıkla çıkmasını sağlamak istiyorlardı. Yunan donanmasından bazı gemiler Mecidiye Kruvazörü'nün peşine düştüler. Ancak yarı yolda bu takibi bıraktılar.

Hamidiye, Boğaz'dan çıkmaya başladı. Zırhlıdaki herkes gözünü dört açmış, etrafta Yunan gemisi olup olmadığına bakıyordu. Rauf Bey de Yunan gemilerine görünmeden yol almayı düşünüyordu. Ancak tam o anda hiç beklenmeyen bir şey oldu. Baş üstünde birden siyah dumanlar yükselmeye başladı. Dumanların

arasından ara ara kızıl alevler de yükseliyordu. Boğucu duman nedeniyle askerlerin nefes alması gittikçe zorlaşıyordu. Gemidekilerde büyük bir telaş başladı. Her kafadan ses çıkıyor, herkes birbirine talimat veriyordu.

- Eyvah yangın çıktı!
- Yanıyoruz!
- Herkes can yeleklerini giysin!
- Yangın büyümeden söndürelim! Hortumları çekin!
- Maskelerinizi takın!
- Çabuk görev başına!

Bütün uğraşlara rağmen duman, kruvazörün her yanını sarmıştı. Yapılacak tek şey yardım istemektir. Zırhlı hız kesmişti. Rauf Bey:

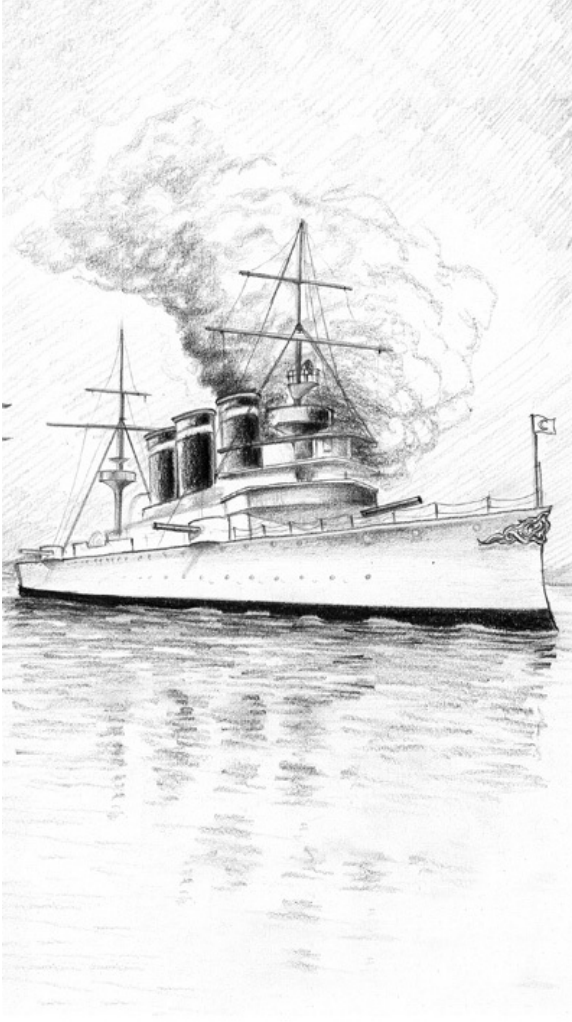
– Çabuk Mecidiye'ye mesaj çekin, dedi. Gelip bizi alsın. Boğaz'dan içeri çeksin bizi! Etraftaki gemilere de mesaj çekin.

Haberci subay:

- Mesaj açık mı olsun gizli mi, diye sordu.

Rauf Bey sakın bir şekilde,

- Açık mesaj çekin, dedi.
- Ama efendim, diye subay itiraz etti.

Rauf Bey haberci subayın bu itirazının ne manaya geldiğini iyi biliyordu.

– Biliyorum teğmenim, herkes bizim başımıza geleni öğrenecek fakat yapacak başka bir şey yok.

– Fakat Yunanlılar da durumu öğrenirse bize karşı saldırıya geçebilirler.

– Daha iyi ya...

– Nasıl yani efendim?

– Sen ne diyorsam onu yap teğmenim!

– Başüstüne efendim!

Haberci hemen şu mesajı yazdı:

“Vinç makinesinin stim borusu patladı. Etrafta bulunan iki hartuçun patlaması gemide yangın çıkmasına sebep oldu. Birisi subay, ikisi nefer olmak üzere üç yaralımız var. Yangını söndürmeye çalışıyoruz.”

Bu mesaj şifresiz gönderildiği için İmroz Adası civarındaki, Boğaz'ı gözetleyen Yunan muhripleri ve yabancı ticaret gemileri de her şeyi öğrenmişlerdi. Gemidekiler endişeliydiler. Mecidiye Kruvazörü hemen geldi ve Hamidiye'yi yedeğine aldı. Onu Çanakkale Boğazı'na doğru sürüklemeye başladı. İmroz Adası'nda gözetleme yapan Yunan muhripleri, donanma komutanlığını arayarak Hamidiye'nin bir süre görev yapamayacağını müjdeledi.

Hamidiye, Çanakkale Boğazı'na kadar getirilmesine rağmen çıkan yangın hâlâ söndürülememişti. Geminin her yerinden siyah dumanlar yükseliyordu. Bu hâlde zar zor ilerleyen gemi Erenköy Limanı'na gelip demirledi.

Rauf Bey ise kaptan köşkünde Yunan telsizlerini dinliyordu. Hamidiye'nin savaşamayacak hâle geldiğini belirten sevinç mesajları her yere ulaştırılıyordu. Rauf Bey gülmeye başlamıştı.

Rauf Bey:

– Daha içeri girelim, dedi.

Düşmanın gözetleme yapamayacağı kadar ıssız bir koya giren Hamidiye'nin alevleri tamamen söndürüldü.

Rauf Bey güverteye gelip herkese teşekkür etti.

– Hepinizi kutlarım! Yunanlılar şimdi bizim işe yaramaz olduğumuzu düşünüyorlar ama yanılıyorlar. Güzel bir oyun oynadık onlara. Büyük teneke ve bidonlarda mazot yakarak yangın süsü verdiğimizizi bilmiyorlar. Şimdi bizden ümidi kestiler. Ama biz onların hiç beklemediği bir anda, karşılıklarına çıkacağız.

Bu sözlerden sonra herkes kahkaha ile gülmeye başlamıştı. Gerçekten de Yunan donanmasına güzel bir oyun oynanmış, zırhlıda yangın çıktığı sanılsın istenmişti.

Rauf Bey, Yüzbaşı Ziya'ya dönerek,

– Her şey yolunda Ziya, dedi. Yunanlıları Hamidiye'nin işe yaramaz hâle geldiğine inandırdık.

– Evet efendim! Çok şükür her şey yolunda.

* * *

Hamidiye o gece Erenköy açıklarında bütün ışıklarını söndürmüş bir hâlde

Gelibolu Yarımadası'na yakın seyrederek Çanakkale Boğazı'ndan çıktı. Rota; Semadirek, İmroz, Limni Adaları, oradan da Mikroni Boğazı'ydı.

Adalara doğru yol alırken hava önceki gecenin aksine yumuşamış, yağmur başlamıştı. Zırhlı, adalara yaklaşırken Rauf Bey emir verdi:

– Herkes fesini çıkaracak, gemici başlıkları giyilecek! Türk olduğumuz anlaşılmasın!

Hamidiye 15 Ocak 1913'te, saat 10.10'da Mikroni Boğazı'ndan içeri girdi. Sancak tarafındaki Tinos ve iskele tarafındaki Mikroni adalarının kıyılarına üşüşen Yunan halkı, ağır ağır geçen bayraksız zırhlıyı seyrediyordu. Bu zırhlının hangi millete ait olduğunu anlamaya çalışıyorlardı.

Bir süre sonra zırhlı, bayraklarını çekmeye başladı. Şira halkı, zırhlıdaki Türk bayrağını görünce limandan çil yavrusu gibi dağıldı. Herkes korku ve telaş içinde evine kaçıyordu. Tam karşılarında duran Makedonya adlı yardımcı Yunan kruvazöründeki Yunan askerleri de şaşkındı. Limanda ayrıca İngiliz şilebi Alexandria da vardı. Yunanlı ve İngiliz subaylar yanıp kül olduğunu düşündükleri zırhlıyı karşılarında görünce neye uğradıklarını şaşırdılar.

Yunanlılar Pire'ye imdat mesajı çekmek istediler. Türk askerleri bu telsiz mesajını bozdu. Rauf Bey işaret subayını yanına çağırdı.

– İngilizler limanı terk etsinler. Makedonya gemisindekiler de. Birazdan zırhlıyı vuracağız. Kimseye bir şey olmasını istemem. Bize en kısa sürede cevap versinler. Bu arada biz de adanın biraz kuzeyine kayalım. Fokya ve Kakamaşti burunları arasında Yunanlıların barut depoları var. Onları havaya uçuralım.

Hamidiye biraz sonra barut depolarının önüne geldi. Buradaki nöbetçiler karşılarında Türk bayrağı çekili bir zırhlı görünce şaşkına döndüler. Topları barut depolarına doğru çevirdiler. Nöbetçi tam alarm verecekti ki Rauf Bey “Ateş!” diye haykırdı. Barut depoları infilak etti.

Rauf Bey:

– Geri dönüyoruz! İstikamet Şira Adası, diye emir verdi.

Hamidiye zırhlısı Şira Limanı'na iyice sokulmuştu. Ateşe hazır vaziyette bekliyordu.

Rauf Bey, İngiliz şilebinin hâlâ orada olduğunu görünce öfkelen-di.

– Biz bunu uyarmadık mı, dedi.

– Uyardık efendim. Herhâlde bizim kendisine bir şey yapamayacağımızı sanıyor.

– Bir işaret daha verin. Bunun son ihtar olduğunu belirtin.

Bir işaret daha verildi. Ancak İngiliz şilebi hiç istifini bozmadı. Yunan kruvazörünü korumak istiyordu. Bunu gören Yüzbaşı Rauf Bey:

– Şunun yakınına bir mermi yollayın da aklı başına gelsin, dedi.

Şilebin çok yakınında büyük bir su sütunu yükseldi. Şilep Türklerin ciddi olduğunu anlayınca hemen demir alıp limandan çıktı.

Rauf Bey:

– Mürettebat boşaltılmış mı, diye sordu.

– Boşaltılmış efendim!

– Şimdi üç mermi atacağız. Zırhlıya hasar verip onun batmasını sağlayacağız.

– Efendim su sığ, gemi batmaz ama yan yatabilir.

– Olsun! Bu da kâfi. Ateşe hazır mısınız?

– Hazırız!

– Öyleyse ateş!

Hamidiye'den arka arkaya fırlayan mermiler art arda Makedonya zırhlısına isabet etti. Gemiden alevler yükselmeye başladı. Ardından gemi yan yattı ve yanmaya başladı. Rauf Bey şifresiz bir mesaj daha yazdırdı.

“Artık burada işimiz bitti. Rota İzmir.”

Bu da yeni bir planın başlangıcıydı.

Şıra Limanı'nda, adaların kolayca ele geçirilmesinde önemli rol oynayan Makedonya zırhlısından dumanlar yükselirken Hamidiye korkusuzca Ege'ye açılmış, yeni maceralara doğru yol alıyordu. Akdeniz'de tam yedi ay, yirmi dört gün sürecek seferine başlamıştı.

ÇUH DAĞI'NDAKİ KARDELENLER

Donan Canlar ve Mermiler

Hava ayazdı. Ağır ağır doğu sınırına (bugünkü İran) doğru ilerleyen keşif takımındaki erler, o gece kar yağmaması için dua ediyordu. Çünkü karın işlerini zorlaştıracığını biliyorlardı. Uzun bir yürüyüşten sonra cepheye gelmişlerdi. Cephaneleri azdı ve idareli kullanmak zorunda olduklarının farkındaydılar. Cephane gönderilecekti ama onlar bir süre ellerindekilerle Rus birliklerini oyalamak zorundaydılar.

Jandarma erleri tek sıra hâlinde yürümeye çalışıyorlardı. Korktukları başlarına gelmişti. Hava giderek daha da soğumuş, kar yağmaya başlamıştı. İlk önce kuvvetli bir tipi çıkmış, erleri nefes alamaz hâle getirmişti. Soğuğa karşı arkasını dönerek yürümeye çalışan erler yollarını kaybetmeye, birbirlerinden uzaklaşmaya başlamışlardı. Rüzgârın uğultusu içinde kurtların uluması duyuluyordu. Erler bir an önce siperlerine girmek için adımlarını hızlandırıyorlardı.

Tipiye karşı yürürken çok zorlanıyorlardı, üstelik çok da üşüyorlardı. Üzerlerinde doğru dürüst kışlık elbiseleri yoktu. Ayaklarına çizme yerine çarık giymişlerdi. Tipi yavaş yavaş dindi ancak kar yağmaya devam ediyordu. Yiyecekleri tükenmiş, bir süre sonra bütün yollar da kapanmıştı. Donmamak için hareket ediyorlar, yorulunca durmak zorunda kalıyorlardı. İşte bu anda vücutlar gevşiyor ve uykuları geliyordu. Başlarındaki çavuş, uyumamaları için onları devamlı uyarıyordu.

– Sakın ha uyumayın! Hareketlenin! Yoksa donarsınız, diyordu.

Bazı erler canlarından öyle bıkmışlardı ki,

– Bırak çavuşum! Donarsak donalım, yetti gayrı, diyorlardı.

Sonra çaresiz, yürümeye başlıyorlardı. Kar yağmaya devam ediyordu. Artık önlerinde ne yolların ne kayaların ne de çalıların belli olduğu bembeyaz bir çöl vardı.

Erler, iplerle kendilerini birbirine bağladılar. Ancak diz boyu karda yürümek çok zordu. Bu şekilde zar zor ilerlerken erlerden birisinin bastığı zemin kaydı. Ancak iplerle arkadaşlarına bağlı olduğu için aşağıya düşmedi, uçurumda asılı kaldı. Erler arkadaşlarını zar zor yukarı çekip yollarına devam ettiler.

Artık adım atacak hâlleri kalmamıştı. Silahlar bile donmuştu. Yorgun argın, karın içine yığılıp kaldılar. Uyumamak için direniyorlardı. Eğer uyurlarsa donacaklarını biliyorlardı. Ancak, artık yapacak bir şey yoktu. Yağan kar, erlerin üzerini yavaş yavaş örtmeye başlamıştı ki uzaktan köpek havlamaları duyuldu.

Birilerinin bağırarak kendilerine doğru geldiğini fark ettiler.

– 2. Takım! Bizi duyuyor musunuz?

Erler bu sesleri duyuyordu ama onlara karşılık verecek gücü kendilerinde bulamıyorlardı. Sadece, kendilerinin bile zor duyabilecekleri bir biçimde,

– Ölüyoruz, bizi kurtarın, diyorlardı.

Onları arayanların bunu duyması imkânsızdı. Ancak köpeklerden birisi ilerideki kar kümelerini eşelemeye başladı. Karın altından donmak üzere olan erler çıkıyordu. Neredeyse ölmek üzereydiler. Yardıma gelenler, erlerin her birini omuzlayıp siperlere götürdü.

Donmaktan son anda kurtarılan erlerin elleri ayakları karla ovuldu. Şimdi biraz olsun kendilerine gelmişlerdi.

Ancak Jandarma tümeninin büyük bir derdi daha vardı. Cephaneleri bitmek üzereydi. Bu karda kışta Ruslarla nasıl savaşacaklardı? Yiyecekleri bir süre daha yeterdi ama mermileri bitmek üzereydi.

Jandarma tümen komutanı çok üzgündü. Çaresiz kalmışlardı. En yakın cephanelik de Van'daydı. Cephane getirmeleri için oraya çok sayıda er göndermeliydi. Bu da orduyu zayıf duruma düşürebilirdi. Üstelik Ruslar bunu fırsat bilip kendilerine saldırabilirdi. Tümen komutanının aklına bir fikir geldi. Jandarma tümeninden on sekiz eri Van'a yollayabilir, onlarla cephane yollaması için Van valisinden yardım isteyebilirdi. Böyle beklemektense bir şeyler yapmak daha mantıklıydı. Erler arasından güçlü ve dayanıklı on sekiz kişiyi seçti.

Onlara,

– Arkadaşlar, sizleri zor bir görev için seçtim! Biliyorsunuz, aylardan beri Ruslarla çarpışıyoruz. Ancak mermimiz tükenmek üzere. Sizler Van'a gideceksiniz. Van valisinden bize mermi yollamasını isteyeceksiniz. Koca tümenin kurtuluşu, sizin bu zor görevi başarıyla yerine getirmenize bağlıdır. Bu karda kışta, Van'a gitmek zordur. Birbirinize destek olarak Van'a ulaşmalısınız. Allah size güç versin! Yolunuz açık olsun, dedi.

Tümen komutanı endişeliydi. Bu on sekiz kişi Van'a ulaşamayabilirdi. Ancak başka çare de yoktu.

On sekiz jandarma eri arkadaşlarına veda ederek yola çıktı. En önde, o bölgeyi çok iyi tanıyan bir arkadaşları vardı. O bile bazen kar yüzünden yolu şaşırıyordu.

Arkadaşlarına,

– Ha gayret arkadaşlar, az kaldı! Şu önümüzdeki Çuh Dağı'nı da aşınca Van'a

vardık sayılır. Koca tümenin kurtuluşu bizim elimizde, diyordu.

Neredeyse soğuktan donmak üzereyken Çuh Dağı'nı da aştılar. Van şehri uzaktan görünüyor, evlerden göğe yükselen dumanlar kolaylıkla seçilebiliyordu. Erler sanki yeniden dirilmiş gibi sevinç içinde, Van'a doğru ilerlemeye başladılar.

Akşamüzeri valinin karşısına çıktılar. Vali bu kahramanlara bir güzel yemek yedirdi. Ardından da sıcak bir odada dinlenmelerini istedi. Ancak erler, geri dönmek için acele ediyorlardı. Bir an önce arkadaşlarının yanına dönmek ve onlara yardım götürmek amacındaydılar.

Erlerden birisi Van valisinin yanına giderek,

– Efendim, biz yeteri kadar dinlendik. Bir an önce yola çıkmamız lazım. Bize mermileri verebilerseniz çok seviniriz, dedi.

Vali düşünceliydi. Van'daki cephaneliklerde çok miktarda mermi vardı ama bu mermileri Jandarma tümeninin olduğu yere kadar götürecek araç yoktu. Üstelik bu kış gününde araçla Çuh Dağı'ndan nasıl geçeceklerdi. Gücü yeten herkesin mermi taşınması gerekiyordu ancak savaş nedeniyle bütün erkekler cepheydi. Bu zor görev kadınlara ve henüz on iki, on altı yaşlarındaki körpe, delikanlılara kalıyordu.

Vali ne yapacağını şaşırmişti. Mutlaka bir şeyler yapılmalı, bir çözüm yolu bulunmalıydı.

Gelen jandarma erleri de bir an önce geri dönmek için sabırsızlanıyordu. Haklıydılar da. Koca tümen mermi bekliyordu. Ruslar aniden hücumla geçerse onlara nasıl karşı koyabilirlerdi?

Vali düşünüyor, jandarma erleri ise sabırsızlanıyordu. Vali bir çözüm bulmuştu ama bunu söylemek çok zordu. İhtiyarlar ve kadınlar böyle yorucu bir yolculuğa dayanamazlardı. Geriye kala kala gençler kalıyordu. Ancak bu riskliydi. Vali üzülüyordu ama başka çıkış yolu bulamayınca kararını verdi. Hemen yardımcısına,

– Sokaklarda duyuru yapılsın. On iki yaşından daha büyük ne kadar genç varsa valiliğin bahçesinde toplanacak. Ayrıca kadınlar yatak çarşaflarından, perdelerden, buldukları tüm kumaşlardan torba dikmeye başlasınlar. En az yüz

elli iki yüz torba lazım, ona göre! Bu torbalar iki gün içinde hazır olacak.

Tellallar duyuruyu yaptılar. Ertesi gün valiliğin bahçesi genç delikanlılarla dolmuştu. Gençler, valinin kendilerini buraya neden topladığını merak ediyorlardı. Az sonra vali, jandarma erlerinden birisine şöyle dedi:

– Bahçedeki gençlerin güçlü kuvvetli olanlarından yüz yirmi kişi seçin. Bu gençler sizinle birlikte mermi taşıyacaklar.

– Ama bu gençler zorlu yürüyüşe ve soğuğa dayanabilir mi, diye sordu Jandarma eri.

– Başka çaremiz yok, dedi vali. Van’da sadece kadın ve ihtiyarlar kaldı. Yetişkinler cephedeler. Yaz olsaydı daha kolaydı. Mekkârelerle size mermi yollayabilirdim ama şimdi kara kıştayız. Bu şartlarda ancak yürüyerek mermi taşıtabiliriz. Yolların durumunu siz benden iyi biliyorsunuz. Yapacak başka bir şey yok maalesef. Elimizden ancak bu geliyor. Zor günler geçiren vatanımız için herkes elinden geleni yapmalıdır.

Vali sözlerini tamamladıktan sonra mermileri taşıyabilecek güçlü kuvvetli gençler seçilmeye başlandı.

Vali, yardımcısına,

– Torba dikim işi nasıl gidiyor, diye sordu.

– İyi efendim, dedi. Şimdiden elli tane oldu.

– Çok iyi! Evler perdesiz kalacak ama inşallah jandarma tümenimiz mermisiz kalmayacak. Bütün hazırlıkları iki gün içinde bitirmeliyiz.

– İnşallah biter efendim!

– İnşallah!

Az sonra jandarma erlerinden birisi hazırlamış olduğu listeyi valiye uzattı.

– Efendim, gelenlerin içinden yüz yirmisini seçtik. Bunların sekseni öğrenciymiş. İşe yararlar herhâlde, dedi.

– Adlarını ve baba adlarını da yazdınız mı?

– Yazdık efendim!

– Siz, listeyi bana veriniz. Ben, eğer babaları buradaysa babalarını, yoksa annelerini çağırtaım. Onlarla da bir konuşayım.

Bir süre sonra gençlerin anneleri ve babaları çağırıldı. Vali, toplanan kalabalığa şöyle bir baktı sonra konuşmaya başladı.

– Sevgili Vanlı kardeşlerim! Sizlere, buraya toplanmanızın sebebini izah etmeye çalışacağım. Biliyorsunuz, askerlerimiz sınırda Ruslarla çarpışıyor. Ancak mermileri kalmadı. İşte bu jandarma erleri mermi götürmek için Van’a kadar geldiler. Çuh Dağı’nın ardına mermi götürülmesi gerekmektedir. Bu işi şu anda yapacak durumda olanlar, seçilmiş olan evlatlarımızdır. Diktiğiniz torbalara mermi konacak, gençlerimiz de onları mermi bekleyen jandarma tümenine ulaştıracaklar. Kendilerine on sekiz jandarma eri de yardım edecek. Biliyorsunuz, vatanımız zor günler geçiriyor. Herkesin fedakârlık yapması gerekiyor. Hepinizden anlayış bekliyorum.

Vali, konuşmasını bitirdikten sonra bekledi. Bahçede sadece sessizlik vardı. Herkes üzgündü. Yemeyip yedirdikleri, giymeyip giydirdikleri evlatları bu karda kıyamette ağır bir görev için seçilmişlerdi. Bu gençler Çuh Dağı’nı aşabilir miydi? Hem de sırtlarında mermi torbaları ile...

Vali, anne babaların kaygısını anlıyordu ama yapacak başka bir şey yoktu.

Tam bir şeyler diyecekti ki kalabalıktan birisi öne çıkarak,

– Vali Bey, bizden canlarımızı istiyorsun! Bilirsin ki bu karda kışta Çuh Dağı’nı aşmak neredeyse imkânsız... Zaten gençlerin çoğu da öğrencidir. Ancak Van’da bu gençlerden başka sadece benim gibi ihtiyarlar ve kadınlar var. Bu görev gençlerimizin omuzlarına kaldı. Ben, yüreğim kan ağlasa da evladımın bu işte görev almasını kabul ediyorum. Her şey vatanımız için! Yeter ki ordumuz Rus askerini yensin. Biz bağrımıza taş basarız. Son sözüm budur!

Sonra bir kadın öne çıktı o da şöyle dedi:

– Ahmed’imi de seçmişsiniz. Babası cephede. Ben ve kızım yalnız kalacağız. Eh, ne yapalım! Kolay olmayacak ama Ahmed’im gitsin, mermi taşıсын. Biz de bu acıyı taşımaya çalışırız. Ancak taşıyabilir miyiz, orasını bilemem!

Bahçeye tekrar sessizlik hâkim olmuştu. Ana babalar gönüllerinden geçenleri dile getirmişlerdi. Artık sözü uzatmanın bir yararı yoktu. Evlatları çaresiz, bu ağır yükün altına gireceklerdi. Vali de konuşacak bir şey bulamadı.

Akşamın alaca karanlığı çökerken bahçedeki sessizlik de büyüyordu. Bahçeye toplanan anne ve babalar evlerine dönerken yüreklerinin sızladığını hissediyorlardı.

Vali, yardımcısına,

– Torbalar tamamlandı mı, diye sordu.

– Hemen hemen, efendim!

– Gençler yarın yola çıkabilir mi?

– Bu akşam torbalara mermi yerleştireceğiz. Yetiştirebilirsek sabahleyin çıkabilirler.

– Yetişmeli!

O gün bütün jandarma erleri, dikilen torbalara mermi doldurdular. Torbalar yirmi beş, otuz kilo geliyordu. Karanlık çökerken yüz yirmi torba dolusu mermi bir kenara dizilmişti.

Gençler, sabah erkenden mermi torbalarını alıp omuzlarına yerleştirdiler. Hava çok soğuktu ve yerde bir karışa yakın kar vardı. Hafif esen rüzgârla birlikte yerden kalkan karlar tozlar hâlinde sağa sola uçuşuyordu.

Van valisi ve diğer üst düzey yetkililer, hükûmet konağının bahçesinde toplanmış, üzgün bir şekilde az sonra yola çıkacak gençleri seyrediyorlardı.

Gençlerin anne babaları ise meydanın bir kenarında evlatlarını son bir kez görebilmek için bekliyorlardı. Gençleri götürecek jandarma erleri, bir kez daha son kontrolleri yapıyordu. Jandarma çavuşu her şeyin tamam olduğunu görünce valiye gelerek,

– Yola çıkabiliriz, efendim, dedi.

Vali ise üzgün bir şekilde,

– Peki, yolunuz açık olsun! Gençlerimizi iyi koruyun, dedi.

– Peki efendim!

Sonra jandarma çavuşu komut verdi:

– Marş marş!

Omuzlarında yirmi beş, otuz kilo mermi taşıyan gençler üçerli sıra hâlinde yürümeye başladı. Gözleri nemli anne babaların hepsi biraz sonra ağlamaya

başladı. Ara sıra “Oğlum! Evladım! Güle güle gidin! Kendinize dikkat edin!” sözleri duyuluyordu.

Gençler ise bu yaşta omuzlarına yüklenen ağır sorumluluğun altında ezilmek istemiyordu. Adımları ürkekti, kendilerini nasıl bir yolculuğun beklediğini bilmiyorlardı ama bu yolculuğa mecbur olduklarının da farkındaydılar. Bu yüzden metanetli olmaya çalışıyorlardı.

Kafile ilk önce hızla yol alıp gece çökmeden Çuh Dağı’nı aşmak niyetindeydi. Ancak gençlerin yorulması üzerine yavaşlamışlardı. Bu yavaşlamadan, jandarma erleri tedirgin oldu. Gençlerin bu kadar çabuk yorulacağını tahmin etmemişlerdi. Onları gayrete getirmek için yaptıkları çağrılar hiçbir işe yaramadı. Gençler torbaları sık sık bir omuzdan diğerine aktarıyor, yavaş da olsa yürümeye devam ediyorlardı.

Öğleden sonra esen sert rüzgâr ile kar da yağmaya başlamıştı. Rüzgâra karşı yürümek zorunda olan gençler, başlarını öne eğerek yürüyorlardı. Rüzgâr bir kırbaç gibi gençlerin yüzüne vuruyor, âdeta nefeslerini kesiyordu. Kar gittikçe artmış, yürümek işkenceye dönmüştü. Bir süre sonra bacakları ve omuzları ağrımaya başlamıştı.

Gençlerden bazıları biraz dinlenmek istedilerse de jandarmalar bunu kabul etmedi. Çünkü karanlık basmadan Çuh Dağı’nı aşmalıydılar. Üstelik mola verdiklerinde üşüyecekler ve yürümek çok daha zor olacaktı. Birden arka taraftan yükselen bir feryat duydular.

– Kurtlar!

Çuh Dağı’na gelene kadar kurtlar tarafından takip edilmişlerdi. Yürüyüş kolunun uzamasıyla birlikte arkada kalan yorgun gençlere kurtlar saldırmıştı. Jandarma erleri bu feryat üzerine koşup kurtlara ateş ettiler ve gençleri kurtardılar. Ancak kurtların saldırısına uğrayanların üstleri başları parçalanmış, iki üç genç de hafif şekilde yaralanmıştı. Gençler hem korkudan hem de soğuktan titriyorlardı. Jandarmalar gençlerin yaralarını elbiselerinden yırttıkları bezlerle sardılar ve yeniden yola koyuldular.

Artık Çuh Dağı görünmeye başlamıştı ancak oraya varmak için uzun ve dik

bir yokuşu tırmanmak zorundaydılar. İyice yorulan gençlerin adımları yavaşlamıştı. Bazıları tırmanırken yokuştan aşağı kayıyor daha sonra tekrar tırmanmaya çalışıyorlardı. Ayaz gittikçe şiddetini arttırıyordu.

Jandarma erleri, yorulan gençlerin omzundan mermi torbalarını alıp bir süre kendileri taşıyor, gençlerin dinlenmelerini sağlıyorlardı. Ama on sekiz jandarma eri yüz yirmi gence zor yetişebiliyordu. Onlar da yorulmuştu. Bayırı tırmanmaya çalışan herkes ölesiye yorgundu. Çok da üşüyorlardı. Ama ne pahasına olursa olsun bu dağı aşmalıydılar.

Bayırı yarılادıklarında artık gece olmuştu. Çuh Dağı'na zorlukla varabilmişlerdi.

Burada biraz durup ateş yakmayı denediler. Ağaçlardan dallar kırdılar. Çamların altına sığındılar. Zar zor yaktıkları ateşin etrafına sıralandıklarında hepsi yorgunluktan bitmişti. Ateş, onları ısıtmaya yetmiyordu. Yeşil çam dalları zor yanıyordu. Uzaktan uzağa kurt ulumalarını duydukça ne yapacaklarını şaşıyorlardı. Hepsinin uykusu gelmişti ancak orada uyumak, donmak demekti. Jandarma erleri bunu iyi biliyordu. Herkes oturmuş, ceplerindeki peksimetleri yemeye çalışıyordu. Ancak donmuş peksimetleri ısırmaya güçleri yoktu.

Gençlerden bazıları mermi torbalarının üzerine kıvrılmış, yorgunluktan dolayı uyumaya başlamışlardı. Jandarma erleri uyuyan bu gençleri uyandırmaya çalışıyordu ama artık hiçbir şey kâr etmiyordu.

Saatler ilerledikçe uykuya dalanların sayısı artıyordu. Yorgun olan jandarma erlerinin de çoğu uykuya daldı. Uyuyan erlerin üzerine düşen kar taneleri âdeta üzerlerini beyaz bir yorgan gibi örtmeye başlamıştı.

* * *

İran sınırında mermi bekleyen tümen komutanına Van'dan bir kafilenin mermi getirmek

üzere yola çıktığı haberi verilmişti. Bu haber nedeniyle sevinen komutan askerlerine “Dayanın evlatlarım, mermi geliyor!” demişti. Ancak daha sonra sevinci endişeye dönüşmüştü. Çünkü o saatlerde cepheye yakın yerlerde olması gereken gençler henüz ortalarda yoktu.

Komutan bir keşif kolu göndererek kafilenin nerede olduğunun öğrenilmesini istedi. Bu amaçla yola çıkan keşif kolu, Çuh Dağı’nın eteklerine kadar geldi ama kimseyi göremedi. Geri dönüp durumu komutana bildirdiler. Bunun üzerine Van’a telgraf çeken komutan gençlerin durumunun araştırılmasını istedi.

Vali de Çuh Dağı’na yakın bir köye haber göndererek durumun araştırılmasını istedi. Köylüler derhâl Çuh Dağı’na doğru yola koyuldular. Çuh Dağı’na geldiklerinde ileride, karların içinde yatan insanları gördüler. Aradıkları kafiye ulaşmışlar ama seksen iki çocuk ve on jandarma eri donmuştu. Otuz

sekiz genç ve üç jandarma eri ise can çekişiyordu. Hemen bunları omuzlayıp köylerine götürdüler.

Çoğunun bacakları, kolları, elleri donduğundan kangren olmuştu. Gençler sıcak odada ısındıkça acı içinde bağırıyorlardı. Kangren ilerliyordu. Bazıları da zatürreye yakalanmıştı. Ne yazık ki birkaçı dışında kurtulan olmadı.

Torbalar dolusu mermi de Çuh Dağı'nda kalmıştı.

**AZİZİYE'DE
DESTAN YAZAN
TÜRK KADINI
Nene Hatun**

Doğu Beyazıt'tan Batum'a kadar uzanan 340 km'lik bir cephe boyunca Osmanlı ordusu, kendisinden her bakımdan üstün durumda bulunan Ruslarla savaşıyordu. Rusların asker sayısı yüz altmış bin, Osmanlı ordusunun ise altmış bin idi. Mareşal Ahmet Muhtar Paşa komutasındaki askerler Ruslara kahramanca karşı koyuyordu. Rusların amacı Erzurum'u almaktı. Eğer burayı alırlarsa Doğu Anadolu'yu kolayca ele geçirebileceklerini düşünüyorlardı.

* * *

Ruslar, kış bastırmadan Erzurum'a girmek istiyordu. Asker sayılarına, silahlarına güveniyor, kolaylıkla zafere ulaşacaklarını sanıyorlardı. Ancak harekât umdukları gibi gitmiyordu. Mareşal Ahmet Muhtar Paşa komutasındaki Türkler canla başla çarpışıyor, kendilerinden kat be kat üstün düşman kuvvetlerine karşı başarılı bir savunma gerçekleştiriyorlardı. Ruslar şaşkına dönmüştü. Birbirlerine,

– Türkleri kolayca yenecektik? Erzurum'a girecektik? Neler oluyor, diyorlardı.

Rus komutanların başka bir strateji belirlemeleri gerekiyordu. Büyük bir orduyla şehrin etrafındaki tabyalara saldırmaktansa ani bir baskınla Türkleri gafil avlayabilirlerdi. Özellikle geç saatte yapılacak bir baskının başarıya ulaşma şansının büyük olduğunu düşünüp plan yaptılar. Eğer plan başarıya ulaşırsa Erzurum'u almak mümkün olacaktı.

Nene Hatun, Erzurum'daki evinde sıcak sobanın üstünde çorba pişirirken derin düşüncelere dalmıştı. Erzurum ve çevresi Rus kuvvetleri tarafından sarılmıştı. Bundan endişe duyuyordu. Kocasını bir gün önce Ruslara karşı savaşmak için gönüllü olarak orduya katılmıştı.

O giderken,

– Beni burada iki çocukla bırakıp nereye gidiyorsun, diye sormuştu.

Kocasını da,

– Ben Ruslara karşı vuruşmak için gidiyorum. Eğer Rusları buradan kovamazsak evimizi barkımızı, tarlamızı bağımızı bırakmak zorunda kalırız. Beni merak etme! Hakkını helal et! Sen ki metin bir kadınsın, iki çocuğumuza rahatlıkla bakarsın. Haydi Allah'a ısmarladık, demiş ve cepheye gitmişti.

Nene Hatun bu ayrılık sahnesini zihninde tekrar yaşarken beşikte uyuyan kızı ağlamaya başladı. Onu hemen emzirdi ve tekrar beşiğine yatırdı. Sonra odanın bir köşesinde oturmakta olan oğluna baktı. Çocuk, oyuncakları ile oynuyordu.

Nene Hatun “Savaş ne kadar kötü bir şey!” diye düşündü. “Kadınlar kocasız, çocuklar da babasız kalıyor. Bu çocukların günahı ne? Keşke hiç savaş olmasa. Ama savaşı biz istemiyoruz ki savaşı Ruslar istiyor. Erzurum’u, vatanımızı, malımızı, mülkümüzü ve canımızı da istiyorlar. Biz de vatanımız için savaşmalıyız. Hem de gerekirse hepimiz savaşmalıyız: Çoluk çocuk, genç ihtiyar, kadın erkek... Silah bulamazsak baltayla, orakla, satırla ne bulursak onunla düşmanın üzerine yürümeliyiz!”

Nene Hatun ve bütün Erzurumlular için zor günler başlamıştı. Evlerde endişe, bitip tükenmeyen bir bekleyiş ve merak vardı.

Bir gün Nene Hatun’un kapısı hızlı hızlı çalınmaya başladı. Hemen kapıya koştu. Perdeyi aralayıp gelenin kim olduğuna baktı. Gelen, komşusu Zeynep Ana’ydı. Kapıyı açtı.

– Hayrola Zeynep Ana, diye sordu.

– Hayır Nene, hayır!

– Ne oldu söylesene?

– Bizimkiler Rusları durdurmuşlar.

– Oh, Allah’ım sana şükürler olsun!

– Ben sana demedim miydi, bu Ruslar bizimkilerden korkar diye.

– Ama ne kadar dayanabilir ki bizimkiler?

– Çok uzun zaman... Nasılsın, iyi misin? Böyle kalakaldın iki çocukla.

– İyiyim Zeynep Ana.

– Kızım, bu zamanda asıl görev bize düşüyor. Kocalarımız, Ruslarla vuruşmaya gitti. Ama biz de çocuklarımıza bakarken bir yandan da hazırlıklı olmalıyız. Korkmamalıyız.

– Ne korkusu Zeynep Ana?

– Bilirim, sen metin bir kadınsın. Ama herkes böyle değil işte. Ruslar, Erzurum’u alacak diye ağlaşanlar var. Sakın ha! Ağlamak yok! Moralimizi

bozmayacağız. Çoluğumuzu çocuğumuzu korkutmayacağız!

– Elbette!

– Ben diğer evleri de gezeyim. Bakayım oralarda durum nasıl. Kapını iyi kilitle. Gelenin kim olduğundan emin olmadan kimseye açma!

– Tamam ana, sen merak etme!

– Haydi Allah’a ısmarladık!

– Güle güle!

Nene Hatun kapıyı kilitledi. Perdeleri iyice kapattı. Gaz lambasını kısıtı. İki yavrusuna sarılıp uyumaya çalıştı.

Ertesi gün Nene Hatun’un kapısı yine hızlı hızlı çalındı. Kapıyı açtığında şaşırıp kaldı. Çünkü birisi kanlar içinde yerde yatıyordu. Nene Hatun’un başı döndü. Elleri titremeye başladı. Yaralıyı getirene korkuyla sordu:

– Kocam mı?

– Hayır, ağabeyin.

– Ağabeyim Hasan mı? Yaşıyor mu?

– Yaşıyor ama yarası ağır. Buraya getirmek zorunda kaldık. Çünkü sargı yerlerinde ve hastanelerde yer kalmadı. Senin daha iyi bakabileceğini düşündük.

– Bakarım elbette! İçeri alalım!

Ağır yaralı ağabeyini içeriye taşıyıp yatağa yatırdılar. Nene Hatun hemen kardeşinin göğsündeki ve omzundaki yaraları temizlemek için su kaynatmaya başladı. Ağabeyi Hasan kendinde değildi. Ateşler içinde yanıyordu. Derin derin soluk alıyordu. Bazen de şöyle sayıklıyordu:

– Çavuşum geliyorlar! Ruslar, çavuşum! Bırak beni çavuşum, düşmanın üzerine atılayım! Bırak!

Ağabeyinin boncuk boncuk terleyen alnına ıslak bir havlu koydu. Nabzını kontrol etti. Nabzı atıyordu ancak soluk alışşı yavaşlamış ve artık sayıklaması da kesilmişti. Kadıncağız o gece hiç uyumadı. Ağabeyinin başında bekledi. Kâh alnına ıslak havlu koydu, kâh kanayan yaraların sargılarını değıştirdi. Ağabeyi çok kan kaybediyordu. Ne yaptıysa kanın akmasını tamamen durduramamıştı. Bunun için üzülüyor, şifa vermesi için Allah’a yalvarıyordu.

– Allah’ım, kardeşime yardım et! Sen her şeye kadirsin! Bana da, kardeşime de yardım et!

Nene Hatun çocuklarını âdeta unutmuştu. Şimdi tek bir düşüncesi vardı. Ağabeyinin iyi olmasını istiyor, sayıklamasını bin bir ümitle bekliyordu. Eğer sayıklarsa iyileşeceğini sanıyordu.

Kardeşinin başında beklerken bir ara uykuya daldı. Sabah ezanı okunurken uyanmıştı. Kardeşinin nabzını kontrol etmek istedi. Alacakaranlığa bir haykırış karıştı.

– Ölmüüü!

Ağabeyi şehit olmuştu. Bir süre üzüntüden ne yapacağını şaşırdı. Hemen kendini topladı, camiye gitti.

Namazdan çıkmakta olan ihtiyarlara yaklaşıp,

– Efendiler, ağabeyim Hasan şehit oldu. Onu defnedelim, dedi.

Ağabeyi, büyük bir sessizlik içinde toprağa verildi.

Nene Hatun çok üzgündü, çok öfkeliydi. Ağabeyini Ruslar vurmuştu.

9 Kasım 1877 geces i

Dışarıda sessiz ve yıldızsız bir gece hüküm sürerken Rus askerleri, karanlığın içinde Aziziye tabyasına doğru yavaşça ilerlemekteydi. Ruslar, Türkçe bilen kılavuzlar eşliğinde yavaş yavaş tabyaya sokuluyordu.

Aziziye tabyasında ise gün boyu süren çatışmalarda yorgun düşen erler uykudaydı. Tabyanın çevresinde gözcüler ve nöbetçiler vardı. Nöbetçiler karanlıkta bazı sesler duymuştu.

– Kim var orada, diye seslendiler. Çabuk ortaya çıkın! Yoksa ateş ederiz!

Türkçe bilen kılavuzlar:

– Biz Türk’üz! Merak etmeyin! Cepheden geliyoruz. Keşifte bulunuyoruz. Son durum hakkında bilgi edinmek istiyoruz, diyerek nöbetçileri oyalamaya başladı.

Rus askerleri ise bu durumdan faydalanarak nöbetçileri öldürdü. Artık Rus askerlerinin hedefi tabyadaki askerlerdi.

Ruslar kapıları kırıp koğuşlara daldı. Uyumakta olan Türk askerlerini öldürmeye başladılar. Askerler uyanır uyanmaz hemen Ruslarla mücadeleye

girişti. Koğuşlarda ve yataklarda çarpışmalar sürüp gidiyordu. Saatler ilerledikçe Türk askerleri bir bir öldürölüyordu. Omzundan yaralanan Türk erlerinden birisi yardım getirmek için Aziziye'den kaçtı.

Er yarasına aldırmadan Erzurum'a doğru ağır ağır ilerliyordu. Camiye doğru yaklaşınca oraya gelmekte olan ihtiyarlara seslendi.

– Emmiler! Emmiler! Yetişin, yardım edin! Ruslar Aziziye tabyasına saldırdı. Ne olur yardım edin!

İhtiyarlar uzaktan birisinin kendilerine seslendiğini duydular. Hemen yaralıya doğru koştular. Askerin yarasını temizlerken her şeyi baştan anlatmasını istediler.

Er, her şeyi anlattı. Bunun üzerine ihtiyarlar ne yapacaklarını düşünürken içlerinden biri,

– Ruslara saldıralım, dedi.

– Silahımız yok.

– Olsun! Elimize ne geçerse alıp tabyaya koşalım! Önce durumu bütün Erzurum halkına duyuralım.

Cami hocası:

– O işi bana bırakın! Siz tez gidin, dedi.

Gecenin bir vakti minarenden şu duyuru yapıldı:

“Ey ahali! Ruslar Aziziye tabyasını basmıştır. Oradaki askerlerimiz zor durumdadır. Vatanını, bayrağını, milletini, dinini seven eline ne geçerse alsın ve tabyaya koşsun. Gün bu gündür! Düşmana karşı koymak lazımdır! Haydi Erzurumlular! Haydi dadaşlar!”

Sabah ezanını bekleyen Erzurumlular minarelerden yayılan bu yardım çağrısı üzerine önce şaşırdılar. Sonra balta, kürek, orak, çapa, ne buldularsa kapıp Aziziye tabyasına doğru var güçleriyle koşmaya başladılar. İhtiyarlar, genç ve yaşlı kadınlar hatta çocuklar bile evlerden çıkıp bir sel gibi Aziziye tabyasına doğru akıyor, bir yandan da şöyle bağııyorlardı:

– Gün bugündür! Korkmayın; Allah bizimledir!

– Askerlerimize yardım edelim!

– Aziziye düşerse Erzurum da düşer!

– Vatanımız, bayrağımız, dinimiz için!

Kalabalık gittikçe büyüyordu.

Nene Hatun ise önce Rusların Aziziye'ye saldırmalarına şaşırılmıştı. Bir an ne yapacağına karar veremedi. Kısa bir süre düşündü. Evin içinde dolandı durdu. O sırada küçük kızı ağladı. Oğlu ise yeni uyanmıştı. Kalabalık evlerinin önünden geçerken oğlu perdeyi aralamıştı.

– Anne bunlar nereye gidiyor, diye sordu.

– Rus'u defetmeye?

– Sen gitmiyor musun?

– Gideceğim oğlum, dedi.

Aklı başında değildi sanki. Hemen mutfağa gitti ve tezgâhın üzerinde duran satırı kapdı.

– Sen geri çekil! Perdeleri açma! Ben gelinceye kadar uslu durun, dedi.

Önce kızını sonra da oğlunu öptü. Allah'a dua etti ve evden çıktı. Nene Hatun öfkeliydi. Büyük bir kararlılıkla kalabalığın içine karışıp koşmaya başladı. Artık Erzurumlular dağdan inen bir çığ, kızgın bir lav gibiydiler. Önlerine kim çıkarsa çıksın, ezmeye gidiyorlardı. Gittikçe büyüyen kalabalık Aziziye tabyasına vardı.

En önde ilerleyen Nene Hatun, kendinden geçmiş bir hâlde bağırıp duruyordu.

– Haydi bacılarım, kendimizi gösterelim! Tabyamızı kurtaralım!

Erzurumlular çoluk çocuk, genç ihtiyar demeden tabyadaki düşmanın üzerine atıldı. Bir süre devam eden boğuşmadan sonra Aziziye tabyasındaki mücadeleyi kazandılar.

Nene Hatun o gün bir erkek gibi savaşmış, Rus askerlerine aman vermemişti.

* * *

Nene Hatun daha sonra gösterdiği bu kahramanlıktan hiç bahsetmemiştir. Ancak onun, halkın önünde Aziziye tabyasına satırla girdiğini gören Erzurumlular, bu kahraman Türk kadınıni hiçbir zaman unutmamışlardır.

* * *

1952 yılında Erzurum'da yapılan askerî manevralar sırasında Nato Kuvvetleri Başkumandanı General Ridgway, Nene Hatun'u ziyaret eder. Onun ellerinden

öper. Tekrar savaş olursa gidip gitmeyeceğini sorar. Artık iyice yaşlanmış olan Nene Hatun'un gözleri ışıldar ve şöyle der:

– Ben o zaman, bütün Erzurumlular gibi üzerime düşeni yaptım! Bugün de gerekirse aynı şeyi yaparım!

Bunun üzerine heyecanlanan General Ridgway şu sözleri söyler:

“Aziziye mucizesinin sırlarını Nene'nin sözünden ve yüzündeki çizgilerden öğrendim. Nene, efsane değil bir gerçektir!”

* * *

Nene Hatun 1955 yılında yılın annesi seçilmiştir. Ayrıca Nene Hatun'un oğlu 1915 yılında Çanakkale Savaşı'nda şehit düşmüştür.

* * *

Nene Hatun elbette tarihimizdeki kadın kahramanlarımızdan sadece bir tanesidir. Gösterdiği cesaret her türlü övgüye değerdir. Ancak hayatının son günlerinde geçim sıkıntısı çekmiş ve İsmet İnönü'ye yazdığı mektupta durumunu anlatarak ondan yardım istemiştir.

Nene Hatun'un İsmet İnönü'ye yazdığı mektup şöyledir:³

“Bizler, 93 Osmanlı - Rus Harbi’nde Erzurum civarındaki Aziziye tabyasında vuku bulan meşhur savaşın kahramanıyız. Bu çok eski düşmanımızı vatanının harimüsmetinden⁴ sökerek atmış ve göklere çıkan zafer destanını yazmıştık. Bu ölmez zaferin yadigârı olan bizler şimdi yüz yaşlarındayız. Sığınacak hiçbir yerimiz, tutunacak hiçbir desteğimiz yoktur. Belediyeden ayda dört lira maaştan başka bir şey alamıyoruz. Geçen sene birer meccani (bedava) ekmek veriyorlardı, bu sene o ekmeğimizi de kestiler. Şimdi aç ve muhtaç bir vaziyetteyiz ve dileniyoruz. Bizlere icap eden nakdî ve fiilî yardımın yapılarak bu çetin ve acıklı vaziyetten kurtarılmamızı saygılarımızla arz ederiz.”

22 Mayıs 1955 yılında, doksan sekiz yaşında vefat eden Nene Hatun, Ruslarla vuruştğu Aziziye tabyasına gömülmüştür.

**BULGARLARA VE
AÇLIĞA KARŞI
ŞANLI DİRENİŞ
Edirne Savunması ve
Şükrü Paşa**

1912, kış ayları

Serhat şehrimiz Edirne, kuşatma altındadır. Çatalca Cephesi'nden gelen top sesleri İstanbul'dan duyulmaktadır. Şehre yüz binlerce göçmen gelmiştir. 3 Aralık 1912'de ağır şartlar altında bir anlaşma imzalanır. Bu anlaşmaya göre Osmanlı, kuşatma altındaki Edirne'ye iâşe yardımında bulunmayacak fakat Edirne istasyonundan geçen trenler Bulgar ordusuna silah ve mühimmat götürebileceklerdir.

Ateşkes antlaşmasının imzalanmasından sonra Osmanlı devlet adamları Edirne'ye kimin gönderileceğini tartışmaya başlamışlardı. Sonunda Edirne Müstahkem Mevki Komutanlığına, eski Koçana Örfi İdare Başkanı Topçu Feriği (Tümgeneral) Erzurumlu Mehmet Şükrü Paşa atanmıştı. Paşa hiç vakit kaybetmeden gerekli bazı eşyalarını alıp İstanbul'dan Edirne'ye doğru yola çıktı. Yolda, Balkanlardan ve Rumeli'den kaçan binlerce göçmenle karşılaştı. Bu insanlar evlerini barklarını geride bırakıp şiddetli soğukta aç ve bitkin bir hâlde yürüyorlardı. Tek ümitleri İstanbul'a varıp Osmanlı'ya sığınmaktı.

Şükrü Paşa ne kadar zor bir görev üstelendiğinin farkındaydı. Fakat bu zor görevden kaçamazdı. O, Edirne halkı ve askerleri ile âdeta esaret altına gireceğini iyi biliyordu. Çünkü Edirne, Bulgarlar tarafından tamamen kuşatılmıştı. Üstelik İstanbul'dan iâşe yardımı da yapılamayacaktı. Yani şehir ne kadar dayanabilirse halk da o kadar dayanabilecekti. Bulgarlar bu durumu çok iyi biliyorlardı. Aralarında şöyle konuşuyorlardı:

- Edirne yakında bizim olacak.
- Türkler açlığa ve susuzluğa çok fazla dayanamazlar. Üstelik silahları ve cephaneleri de tükenmek üzere...

- Bir hafta sonra şehrin ve kalenin anahtarını bize teslim edecekler.

İâşesiz koskoca şehir, her bakımdan üstün Bulgarlara ne kadar dayanabilecekti? Onlar da Edirne'ye henüz gelen Şükrü Paşa'nın bir şeyler yapabileceğini sanmıyorlardı. Çünkü cephaneleri iyice azalmıştı. İâşeleri günden güne tükeniyordu. Hava epeyce soğuktu. Üstelik salgın hastalıklar yüzünden insanlar ölmekteydi. Bu nedenle Şükrü Paşa buraya gelirken kendisine “Kırk gün

dayan, gerisini merak etme!” demişlerdi.

Elbette bunları Şükrü Paşa da düşünüyordu. Edirne’ye gelirken yollardaki çileyi görmüştü. Bu yüzden elinden geleni yapmak için yemin etti. Gördükleri onu daha da hırslandırmış, gayretini ve öfkesini artırmıştı.

Şükrü Paşa 12 Ekim’de Edirne’ye geldi. Halk ve askerler onu kalenin giriş kapısında karşıladılar. Herkes ümit dolu gözlerle kendilerini kurtarmaya gelen bu komutana bakıyordu. Şükrü Paşa’nın bir şeyler yapacağına inanıyorlardı. O ne yapıp edip bir çare bulabilirdi. Uzun zamandan beri sürüp giden karamsar hava, Paşa’nın gelişiyle biraz olsun dağılmıştı. Bu havayı Şükrü Paşa da sezdi. İçinden “Allah’ım, bu insanlara yardım edebilmek için bana güç kuvvet ver!” diye dua etti.

Toplanan halka ve askerlere şöyle bir konuşma yaptı:

– Kahraman askerlerim, sevgili Edirneliler! Bildiğiniz gibi düşmanla kötü bir antlaşma yapmak zorunda kaldık. Bu antlaşmayla elimiz kolumuz bağlandı. Çok zor günler geçiriyoruz. Ancak birlik ve beraberlik içinde olursak bu zor günleri atlatıp her türlü güçlüğe karşı koyabiliriz. Sizler şehrinizi terk etmediniz. İyi de yaptınız. Hep birlikte bu güzel şehrimizi, eski başkentimizi Bulgarlara vermemek için elimizden gelen her şeyi yapacağız. Ben buna inanıyorum! Sizin de inanmanızı isterim. Bulgarlar kısa sürede açlığa teslim olacağımızı sanıyorlar ama yanılıyorlar. Açlığa, uykusuzluğa, yorgunluğa dayanacağız! Bu dayanma azmi hepimizde var! Bu azim, damarımızdaki kanımızda var! Ümitsizliğe kapılmayınız! Zorluklar bizi yıldıramaz!

Şükrü Paşa’nın ümit dolu, moral verici konuşması üzerine ilk önce bir alkış koptu daha sonra ümit dolu sloganlar atılmaya başlandı.

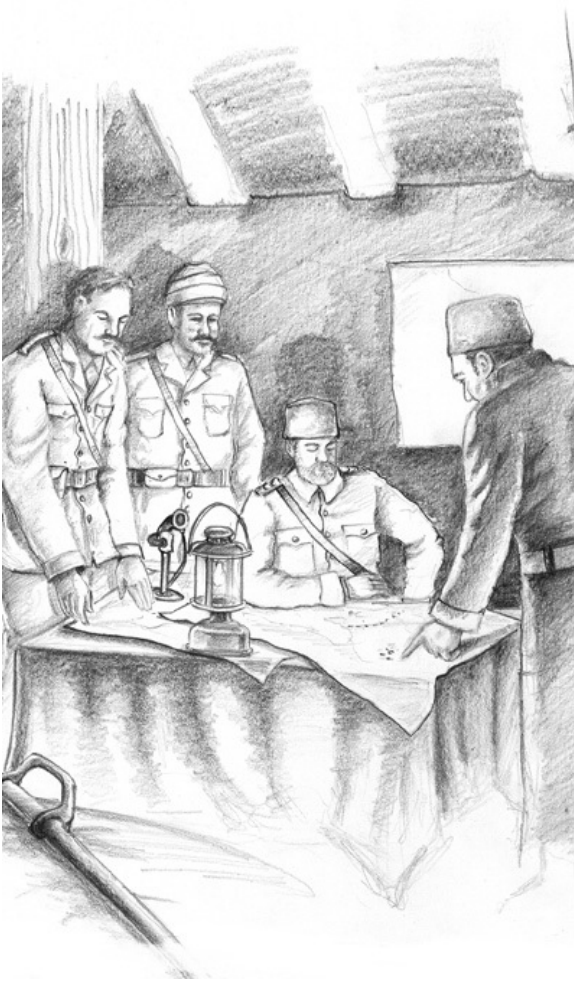
– Yaşa Şükrü Paşa!

– Sen iste biz dayanırız, açlığa da susuzluğa da uykusuzluğa da...

– Kahrolsun düşmanlar!

Şükrü Paşa bu konuşmanın ardından biraz dinlendi sonra da odasına geçti. İlk önce vaziyeti öğrenmek için emrindeki komutanlarla bir toplantı yaptı. Toplantıda şöyle bir konuşma geçti:

- Ne kadar yiyeceğimiz var?
- Efendim, kalede iki ay yetecek kadar yiyecek var.
- Bu iyi!
- Aman efendim, neresi iyi?
- Yeter yeter! İdareli kullanırsak beş ay bile yeter.
- Efendim, civar köylerden göç edenler gelip kaleye sığınmak istiyor.
- Gelsinler.
- Ama yiyeceğimizi...
- Elbette onlarla paylaşacağız. Ben yollarda bir sürü aç insan gördüm. İstanbul’a gitmeye çalışıyorlardı. Gelenlere kapıları açın! Gitmek isteyen gitsin ama kalanlarla her şeyi paylaşacağız, bunu sakın unutmayın! Sevinci, kederi, suyu, ekmeği, silahı, mermiyi ve en önemlisi alnımıza ne yazıldıysa onu paylaşacağız!
- Efendim, kaleye kimlerin geldiğine çok dikkat etmeliyiz, aralarında casus olabilir.
- Evet buna çok dikkat edelim. Ama halkı bu yüzden kaleye almamazlık edemeyiz. Bulgarların eline düşerlerse onlar için çok kötü olur.
- Başüstüne efendim!
- Şimdi savunma planlarını gözden geçirelim ve Bulgarlara nasıl karşı koyacağımızı görüşelim!

Şükrü Paşa komutanlarıyla birlikte savunma planlarını inceledi. Sonra kanlarının son damlasına kadar savaşmak için yemin ettiler.

3 Kasım'a kadar her şey yolunda gitti. Bu süre içinde Bulgarlar kaleye saldırmadı. Şükrü Paşa günlerini hazırlık yaparak değerlendirdi. 4 Kasım sabahı, Bulgarlar kaleye doğru bir hücum başlattı. Kalenin dışında bulunan keşif kollarında çarpışmalardan ve gözcü durumunda bulunan askerleri kolayca yendiler. Böylece kaleye iyice yaklaşmış oldular. Dokuz gün süren çarpışmalardan sonra Bulgarlar geri püskürtüldü. Ancak bu çarpışmaların son üç günü Türk askeri çok yorulmuştu. Yine de ellerinden gelen gayreti gösteriyorlardı. İki bine yakın şehit, bir o kadar yaralı vardı. Edirne'deki hastaneler ve sargı yerleri tamamen dolmuştu. Bazı yaralıları evlere dağıtılmıştı.

Şükrü Paşa bu durumu gördükçe kahroluyordu. Savaş alanını gezerken

emrindeki komutanlara şöyle demişti:

“Düşman savunma hatlarımızı geçtikten sonra ölürsem kendimi şehit kabul etmiyorum. Beni mezara koymayın! Bırakın etimi itler ve yırtıcı kuşlar yesin! Fakat savunma hattımız bozulmadan şehit olursam; kefenim, lifim, sabunum çantamdadır. Beni bu yere gömeceksiniz. Gelecek nesiller üzerime bir abide dikecekler!”

* * *

Çok geçmeden İstanbul ile Edirne arasındaki demir yolu da Bulgarların eline geçmişti. Bu yüzden Şükrü Paşa'nın yiyecek getirtme düşüncesi gerçekleşemedi. Oysa İstanbul'dan trenle iâşe getirmeyi düşünüyordu. Şimdi her şey tersine dönmüştü. İâşe getirmek antlaşmaya aykırıydı. Ama Paşa bunu gizlice yapma niyetindeydi. Ancak demir yolu Bulgarların eline geçince durum kötü olmuştu. Bu arada Bulgar uçakları halkın ve askerin moralini bozmak için bildiri atıyorlardı. Bu bildirilerde şunlar yazıyordu:

“Bizim savaşımız Müslümanlara karşı değil, o zalim devlet yöneticilerine karşıdır. İstedğimiz şey, bu yöneticilerden sizi de kurtarmaktır. Amacımız Balkanlara barış ve düzen getirmektir. Devlet hazinesini soyan Müslümanlar tarafından devletin ne duruma getirildiğini görmüyor musunuz? Bulgar askerleri İstanbul'a bir iki saatlik uzaklıktadır. Artık Edirne'ye hiçbir yerden yardım gelemeyiz. Şehrin karşısında bin tane Bulgar topu bulunuyor. Teslim olmazsanız Edirne bütünüyle harap olur. Son pişmanlık fayda etmez!”

Şükrü Paşa bu bildirilerden sonra halkın ve askerin moralini yeniden canlandırmak için onlara konuşma yapıyor, bu bildirideki yalanlara inanmamalarını söylüyordu. Her zaman “Kurtulursak kendi azmimiz ve kararlılığımızla kurtuluruz!” diyordu.

17 Aralık 1912'de savaşa ara verildi. Londra Konferansı'nda yalnız kalan Osmanlı Devleti'nden, Edirne'nin Bulgarlara verilmesi isteniyordu. Osmanlı Devleti ise sınırın Meriç nehrinden geçmesini, şehrin Osmanlı sınırları içinde kalması gerektiğini ileri sürüyordu. Bunu öğrenen Şükrü Paşa çok öfkelenmişti. Bu kadar kolay mıydı vatan toprağını vermek? Şükrü Paşa günlerce ne yapacağını düşündü. En sonunda hükûmete bir telgraf çekmeye karar verdi. Bu telgraf herkese ibret olacak nitelikteydi. Telgrafta şunlar yazıyordu:

“Edirne gibi mukaddes şehri, hunhar bir düşmana teslim edecek bir kumandan şanlı Osmanlı tarihinde görülmemiştir! Bu cinayeti ben de işlemeyeceğim! Son neferi kendi tabancama, kendimi de son kurşuna teslim edeceğim! Şehirde karşı koymanın mümkün olmadığını görürsem muhasara altında bulunan âciz çocukları ve kadınları elçiliklerin himayesine vererek şehirden çıkacağım.

Şimdiye kadar yaptıkları gibi bunları da medeniyetin gözleri önünde isterlerse öldürsünler. Kalan toparımı Bulgarlar üzerine çevirecek ve şehrimizi ateşlere boğarak bir harabeye çevireceğim! İçeride ateş, dışarıda ölüm içinde kalacak kahraman askerim, işte o zaman, eğer ki düşmanlarım isterse bir milyon olsun, onu yaracak ve bu suretle ya kahramanca ölecek veyahut kutsal başkentimin ecdadını, şanla terk edecektir!”

Şükrü Paşa bu telgrafi yazmakla rahatlamıştı. Hükûmete ve diğer yetkililere kararlılığını belirtmiş ve Edirne’nin asla verilmemesini istemişti. Gaflet içinde olmanın bir anlamı yoktu. Aksine kararlı olmalı ve karşı koymaya devam edilmeliydi. Londra’da görüşmeler devam ederken hükûmet değişti. Yeni hükûmet Şükrü Paşa’ya bir telgraf çekti.

“Balkan devletlerine karşı elde edilecek siyasi başarı, Edirne’nin olabildiğince savunulmasına bağlıdır. Elinizden geldiği kadar direniniz!”

Telgrafi birkaç kere okuyan Şükrü Paşa sevindi. Her şey Şükrü Paşa’nın dayanma gücüne bağlıydı. Ancak durum her geçen gün kötüye gidiyordu. Çünkü Çatalca’dan çekilen Bulgar ordusu, Edirne üzerine doğru yürüyüp orayı kuşatan birliklere katılmak amacındaydı. Üstelik her gün Sofya’dan gelen trenlerle asker, yiyecek, cephane, silah taşınmakta ve büyük saldırı için hazırlık yapılmaktaydı. Bulgarlar şehrin her tarafına topçuları dizmişler, günlerce Edirne’yi ve kaleyi top ateşine tutmuşlardı. Tabyaların bazıları iş görmez hâle gelmiş, kalenin duvarları yıkılmış, şehrin sokaklarında çukurlar açılmıştı; her yer yanıyordu.

Şükrü Paşa çarpışmayı komuta ederken bir yandan da duvarların onarılmasını kontrol ediyor, yangınların söndürülmesi için herkesin elinden geleni yapmasını istiyordu. Ancak halk her geçen gün daha çok yoruluyor, açlık içinde kıvranıyordu. Üstelik kaleye hâlâ göçmenler gelip sığınıyor, sürüp giden savaş

nedeniyle yaralılar artıyordu.

Şükrü Paşa yıkık duvarların arasında Bulgarları gözlerken emrindeki bir komutan ona selam verip şöyle dedi:

- Efendim, gıda stokumuz hızla azalıyor.
- Biliyorum! Ne kadar stokumuz kaldı?
- Pek az efendim.

Şükrü Paşa sustu. Sonra,

– Askerin yiyeceğini biraz daha azaltın. Ekmekler dört yüz elli grama indirilsin. Siviller gıdasız kalmasın, dedi.

- Halkın arasında fazla yiyeceği olan var mı diye araştırın bakalım.
- Var ama bunlar daha çok yabancılar efendim. Yiyecekleri fahiş fiyatla satıyorlar. Efendim, aslında bu yiyeceklere el koyabiliriz.
- Sakın ha! Açlıktan ölsek de kimseden zorla bir şey almayacağız. Paramız varsa alırız, yoksa midemize taş bağlarız.

Şehirdekiler ve kaledekiler ellerinden gelen her türlü gayreti gösteriyordu. Ancak yokluk gittikçe artıyordu. İnsanların günlerce ağzına bir lokma dahi koymadığı oluyordu. Herkes bir lokma yiyeceğini birbiriyle paylaşıyordu. Açlık, susuzluk, yorgunluk, uykusuzluk elbette geçirdi. Ama vatan elden giderse hâlleri ne olurdu? Bunun için açlığa dayanıyorlar, “Yeter ki vatanımız sağ olsun, Sinan atamızın yaptığı Selimiye Camisi düşman çizmeleriyle kirlenmesin!” diyorlardı.

Şükrü Paşa bazen Selimiye Camisi’ne bakar “Bu muhteşem cami, düşmanın eline geçerse bizim için büyük bir yıkım olur. Acaba bitip tükenmek üzere olduğumuz şu günlerde, düşmanın eline geçmektense onu da mı toplanımızla yerle bir etsek...” derdi.

O gün yine böyle dedi. Fakat sonra gözleri doldu. Böyle bir ihtimali aklına getirdiği için kendisine kızdı. “Hangi şartta olursa olsun, böyle yılgınlık göstermek sana yakışır mı Paşa? Bak, bunca asker ve halk seni örnek alıyor. Metin olmalısın!”

Bulgarlar devamlı demir yoluyla yiyecek, asker ve cephane taşıyorlardı. Böyle giderse büyük bir taarruza geçebilirlerdi.

Birkaç gün sonra ambar subayı, buğdayın iyice azaldığını söyledi. Bunun üzerine Şükrü Paşa kara kara düşünmeye başladı. Sonra aklına depolardaki süpürgelikler geldi. Bunların tohumları vardı. Paşa emir verdi:

– Askere ve halka söyleyin, depolardaki süpürgelikleri çıkarsınlar, tohumlarını ayırsınlar! Ayrıca kuş yemlerini alıp bu süpürge tohumlarına karıştırsınlar. Sonra bunlardan ekmek yapsınlar.

Paşa'nın aklına gelen bu fikir hemen uygulamaya kondu. Süpürge ve kuş yemi tohumundan ekmekler yapıldı. Ancak ekmekler taş gibi sert olmuştu.

Askerlerin arasında Yemen'de savaşmış olan erler vardı. Bunlar hatıralarını diğer arkadaşlarına anlatıyorlardı.

– Bu ekmek var ya, bizim için büyük bir nimet! Kıymetini bilin! Süpürge tohumundan da olsa ekmek yiyebiliyorsunuz. Biz Yemen'de çarpışırken ekmek bulamadık, su bulamadık, belimizdeki deri kemerlerimizi ve fişekliklerimizi emerek açlığımızı bastırmaya çalıştık. Bizler bu hâlde tam yedi ay savaştık. Arkadaşlar, onun için ümidinizi yitirmeyin. Sabırlı olun!

Bu arada halk kendi ineklerini, öküzlerini koyun ve keçilerini kesip yemeye başlamıştı. Bir süre sonra ellerindeki hayvanların da tükenmesi üzerine herkes kara kara düşünmeye başladı. Neyle doycak, yaralıları neyle besleyeceklerdi?

Bunun da bir çözümü bulundu. Askeriyede yük taşımakta kullanılan atlar kesilip etleri dağıtmaya başlandı. Bu sırada kaledeki yabancı casuslar, durumu Bulgarlara bildiriyorlardı.

Havalar da giderek soğuyordu. Ara sıra çıkan kar fırtınası halkı çok zor durumda bırakıyor, çatışmada ölenlerin yanında donarak ölenler de oluyordu. Kısa zamanda şehirde tam iki bin yüz on beş kişi ölmüştü. Kalenin bu durumunu bilen Bulgar komutanı bir elçi göndererek, halkın ve askerlerin açlıktan ölmemesi için kalenin bir an önce kendilerine verilmesini istemişti. “Kaleyi teslim edin!” diye de çağrıda bulunmuştu. Şükrü Paşa ise kendisinden cevap bekleyen elçiye büyük bir kararlılıkla şunları söylemişti:

– Varın gidin komutanınıza, Edirne şehrinin kan ve ateşlere boğulması; yüz binlerce topun yapılarımızı, istihkâmlarımızı mahvetmesi; açlığın verdiği ıstırap,

içeride ateşin dışarıda ölümün şiddeti bizi kaleyi teslim etmeye razı edemez. Kılıcımın kabzası, kumandanınızın eline geçip ucu sineme dayanmadıkça şehrin teslimi mümkün değildir. Buna kati karar verdiğimi söyleyiniz.

Şükrü Paşa hem öfkeli hem de üzgündü. Son durum gerçekten içler acısıydı. Ancak insan gayreti ile yapılacak olan her şey yapılmaktaydı. Şükrü Paşa'nın ümitli olduğu diğer bir konu da İstanbul Hükûmetinin atacağı adımlardı. Kendisini buraya yollarken “Kırk gün dayan!” demişlerdi. Yaklaşık beş aydır dayanıyordu ama ne yiyecek ne de takviye kuvvet yollayabiliyorlardı. Her şey gitgide bir çıkmaza giriyordu. İki günlük cephaneleri kalmıştı. Topa tüfeğe karşı taş ve sopayla karşı konabilir miydi?

Savaş hâlen devam etmekteydi. Bulgar hücumlarına karşı son bir ümitle ve güçle karşı konulmaya çalışılıyordu.

Şükrü Paşa çok yorgun olmasına karşın o gece de hiç uyumadı. Uykusuz geçen beşinci gecesiydi bu. Gece boyunca hep ne yapması gerektiğini düşündü. Dayanacak güçleri kalmamıştı. Gözlerinin önüne yaralılar, çocuklar, ihtiyarlar geldi. Gözleri doldu. “Benim yerimde hiç kimse olmak istemezdi. Kırk gün dediler; ben beş ay, beş gündür dayanıyorum. Yapabileceğimiz her şeyi yaptık. Allah'ım, bana yardım et!” dedi.

Gecenin bir vakti komutan gelip,

– Efendim, en önemli mevzilerimizden ikisi düşmanın eline geçti, dedi. Durumumuz vahimdir. Cephaneimiz tükenmiştir. Suyumuz ve ekmeğimiz bitmiştir. Kesilecek hayvan kalmamıştır. Ne yapmamızı emrediyorsunuz?

Şükrü Paşa gözlerini subaydan kaçırmaya çalışarak,

– Elbet bir şeyler yapacağız, dedi. Sen bana elçimizi çağır!

– Yoksa!

– Evet, kaleyi Bulgarlara teslim edeceğim.

– Ama efendim!

– Şerefimiz dışında hiçbir şeyimiz kalmadı. Ekmeğimiz, suyumuz, cephanemiz... Başka çaremiz yok. Halkı ve askeri boşuna kırdırmayalım.

Bütün bunları söylerken beyaz sakallarından aşağıya iki damla yaş süzülüyordu. Utanç içindeydi. Şükrü Paşa kan ağlayarak Edirne'yi Bulgarlara teslim etmişti. Şükrü Paşa daha sonra tutuklanıp Bulgaristan'a götürüldü.

Şükrü Paşa'nın tutukluluk hâlini bütün ayrıntılarıyla anlatan Fransız gazeteci Gustave Babcin şöyle yazıyordu:

“Ertesi gündü. Gar; Bulgar askerleri, yaralılar ve subaylarla dolu idi. Herkes, tam altı ay boyunca Edirne'yi vermemek için direnen bu süt sakallı kahramanı görmek istiyordu. Kalabalıktan, birden kin dolu ve hiddetli bağırışlar yükseldi. Kendilerine Edirne'yi vermemek için direnen bu yaşlı kahramanı kınamak istiyorlardı. Paşa kendisine ayrılan vagona âdeta yıkılırcasına girdi. Subaylar selama durmuşlardı. Sonra kompartımandaki koltuğa çöktü. Hıçkırarak ağlıyordu. Baktım, bu muhteşem kumandan Sofya'ya kadar ağladı. Bembeyaz

sakalları ile tezat hâlindeki yağız çehresinden süzülen her damla yaş, savaş alanında akıttığı kan kadar azizdi.”

Şükrü Paşa, Sofya’ya vardıktan sonra iki gün bekletilip daha sonra Kral Ferdinand ile görüştürüldü. Salona girdiğinde kral ayağa kalktı. Onu hürmetle karşıladı.

– Üzülmeyin Paşa’m, dedi. Siz büyük bir kahramansınız!

Sonra yanında duran yaverinin elindeki kılıcı aldı. Şükrü Paşa’ya uzatırken şöyle dedi:

– Bir yanlışlık olmuş. Teslim anında kılıcınızı da vermişsiniz. Sizin gibi bir askerin kılıcı alınmaz. Şeref dolu bir savaş sayfasına imzanızı attınız. Kılıcınızı lütfen kabul buyurunuz. Bu inanılmaz savunmayı gerçekleştiren sizin gibi bir askerle savaştığım ve şimdi de sizi ağırladığım için gurur duyuyorum!

* * *

Fransızlar, Şükrü Paşa’ya daha sonra şeref kılıcı ile pek çok kişinin binlerce imzasının bulunduğu altın bir kitap hediye ettiler. Fransızlar dahi Şükrü Paşa’nın kıymetini bilirken o zamanki hükûmet Şükrü Paşa’ya “Halk sizi linç etmek istiyor.” diyerek onu perdeleri kapalı bir faytonla, Şişli’deki evine götürüp daha sonra emekliye sevk ettiler.

Ancak ona yapılanlar Şükrü Paşa’nın Edirne Müdafaası’ndaki başarısını unutturamadı. Bu kahraman Paşa hâlen dilden dile, gönülden gönüle anlatılıp durmaktadır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Aydemir, Şevket Süreyya, Tek Adam, Remzi Kitabevi, 19. Basım, 1999, s.148-153.
Ebuzziya, Ziyad, Lâle Dergisi, S. 2, s. 21-26.
Ertürk, Hafız Rakım, Hzl.:Yard. Doç. Dr. Ratip Kazancıgil, Balkan Savaşında Edirne Savunma Günleri, Sermet Matbaası, 1986, s.142.
Müderrişoğlu, Alptekin, Sarıkamış Dramı, C.2, Kastaş Yayınları, 1987, s. 348.
Mütercimler, Erol, Destanlaşan Gemiler, Kastaş Yayınları, 1987, s.13-77.
Özbahçe, Osman, Mimar Sinan; Tarihi Şahsiyetler-3, Semerkand Yayınları, 2003, s.119.
Öztuna, Yılmaz, Türkler, BKY, 2004, s.14-18.
Refik, İbrahim, Efsane Soluklar, Albatros Yayınları, 2002, s.132-152.
Şıvgın, Hâle, Trablusgarp Savaşı ve 1911-1912 Türk-İtalyan İlişkileri, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih

Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi, 1989, s.190.

Bu hikâye, Çanakkale İçinde Vurdular Beni adlı kitabımızda yer alan “Bedeli Çanakkale’de Ödenmiştir” adlı hikâyenin devamıdır.
Ziyad Ebuzziya, Lâle, S. 2, s. 21-26.

Nene Hatun’un Açım Dilekçesi, Akşam gazetesi, 1.6.2004.

harimiismet: Kutsal sayılan, korunulan yer.